

PETER DEADMAN
MAZIN AL-KHAFAJI
KEVIN BAKER

PODREČZNIK AKUPUNKTURY

GALAKTYKA

PETER DEADMAN
MAZIN AL-KHAFAJI
KEVIN BAKER

PODREČZNIK AKUPUNKTURY

Przekład:

Michał Iwanicki
Monika Możdżeń
Marta Nizioł-Wojniusz
Michał Śliczny

Tytuł oryginalny: A MANUAL OF ACUPUNCTURE

Copyright © 2016 by Journal of Chinese Medicine Publications

All rights reserved. Wszelkie prawa zastrzeżone.

Tekst główny: Peter Deadman i Mazin Al-Khafaji
Tekst dot. lokalizacji punktów: Kevin Baker i Peter Deadman
Przekład z języka chińskiego: Mazin Al-Khafaji
Studia nad klasycznymi chińskimi tekstami i komentarzami: Mazin Al-Khafaji
Kaligrafia na stronach otwierających części: A Hsiung Chen
Ilustracje: Marks Creative Consultants, Barbara Loftus

WYDANIE POLSKIE:

© for the Polish edition: Galaktyka sp. z o.o., Łódź 2021
90-644 Łódź, ul. Żeligowskiego 35/37
tel. +42 639 50 18, 639 50 19, tel./fax 639 50 17
e-mail: info@galaktyka.com.pl; sekretariat@galaktyka.com.pl
www.galaktyka.com.pl
ISBN: 978-83-7579-828-9

Konsultacja: Mariusz Giżycki
Redakcja: Aneta Wieczorek
Redakcja techniczna: Renata Kozłowska
Korekta: Monika Ulatowska
Redaktor prowadzący: Marek Janiak

Projekt okładki: Monika Pietras
Skład: Garamond
Druk: BZGraf S.A.

Pełna informacja o ofercie i planach wydawniczych:
www.galaktyka.com.pl
e-mail: info@galaktyka.com.pl; sekretariat@galaktyka.com.pl
Zapraszamy!

Wszelkie prawa zastrzeżone. Bez pisemnej zgody wydawcy książka ta nie może być powielana ani w częściach, ani w całości. Nie może też być reprodukowana, przechowywana i przetwarzana z zastosowaniem jakichkolwiek środków elektronicznych, mechanicznych, fotokopiarskich, nagrywających i innych.

Informacje podane w tej książce są przeznaczone dla przeszkolonych praktyków akupunktury. Książka ta nie ma na celu zastąpienia takiego szkolenia i nie powinna zastępować diagnozy klinicznej wynikającej z takiego szkolenia. Chociaż dołożono wszelkich starań, aby uwzględnić środki ostrożności dotyczące leczenia akupunkturą, autorzy i wydawca nie odpowiadają za niekorzystne skutki, jakie mogą się pojawić w konsekwencji skorzystania z porad oraz informacji zawartych w niniejszej książce.

Choć autorzy i wydawca dołożyli wszelkich starań, aby zawarte w tej książce informacje były rzetelne i kompletne, nie ponoszą oni żadnej odpowiedzialności za mogące pojawić się błędy, nieścisłości, przeoczenia lub niezgodności.

SPIS TREŚCI

Podziękowania	8		
Wprowadzenie	9		
Tłumaczenie	9		
Działanie punktów	10		
Wskazania do użycia punktów	10		
Komentarze	11		
Kombinacje punktów	11		
Użycie wielkich liter	12		
Położenie punktów	12		
Uwagi do lokalizacji punktów	12		
Nakłuwanie	12		
Punkty dodatkowe	12		
Błędy	12		
Kanały i kolaterale	13		
Wstęp	13		
Historia teorii kanałów	13		
Funkcje kanałów	14		
Dwanaście kanałów głównych	15		
Opis	15		
Nazewnictwo 12 kanałów głównych	16		
Wewnętrzne przebiegi kanałów głównych	18		
Dwanaście kanałów dywergentnych	18		
Funkcje i znaczenie kliniczne kanałów dywergentnych	18		
Osiem naczyń nadzwyczajnych	19		
Funkcje naczyń nadzwyczajnych	19		
Naczynia nadzwyczajne mają swoje własne punkty zbiorcze	20		
Przebieg sześciu z ośmiu naczyń nadzwyczajnych	20		
Naczynie penetrujące	20		
Naczynie opasujące	20		
Naczynie poruszania się <i>yang</i>	20		
Naczynie poruszania się <i>yin</i>	24		
Naczynie łączące <i>yang</i>	24		
Naczynie łączące <i>yin</i>	24		
Kanały <i>luo</i> (łączące)	28		
Przebieg kanałów <i>luo</i> (łączących)	28		
Funkcje kanałów <i>luo</i> (łączących)	28		
Dwanaście kanałów ścięgnisto-mięśniowych	28		
Kliniczne znaczenie kanałów ścięgnisto-mięśniowych	28		
Drobne kolaterale	28		
Dwanaście obszarów skórnych	29		
Kategorie punktów	31		
Pięć punktów anytycznych <i>shu</i>	31		
		Kliniczne zastosowanie pięciu punktów anytycznych <i>shu</i> według klasycznych teorii	33
		Kliniczne zastosowanie z odniesieniem do klasycznych wskazań	33
		Punkty <i>jing</i> (studnia)	33
		Punkty <i>ying</i> (źródło)	35
		Punkty <i>shu</i> (strumień)	36
		Punkty <i>jing</i> (rzeka)	37
		Punkty <i>he</i> (morze)	38
		Punkty pięciu przemian	39
		Punkty <i>xi</i> (szczelina)	40
		Punkty <i>yuan</i> (źródłowe)	41
		Punkty <i>luo</i> (łączące)	42
		Metoda łączenia punktów <i>yuan</i> (źródłowych) i <i>luo</i> (łączących)	43
		Tylne punkty <i>shu</i> (transportowe)	44
		Przednie punkty <i>mu</i> (alarmowe)	45
		Punkty <i>hui</i> (spotkanie)	46
		Punkty zbiorcze ośmiu naczyń nadzwyczajnych	47
		Dwanaście punktów niebiańskiej gwiazdy Ma Dan-yanga	48
		Cztery i sześć punktów zarządzających	49
		Punkty czterech mórz	49
		Punkty okna niebios	50
		Trzydzieści punktów duchów według Sun Si-miao	52
		Dziewięć igieł przywracających <i>yang</i>	53
		Punkty spotkań więcej niż jednego kanału	53
		Punkty spotkań kanałów – tabela	54
		Metoda wyboru punktów	59
		Wybór punktów lokalnych	59
		Wybór punktów przyległych	59
		Wybór punktów dystalnych	59
		Wybór punktów proksymalnych	60
		Wybór punktów położonych poniżej do leczenia tego, co choruje powyżej	60
		Wybór punktów położonych powyżej do leczenia tego, co choruje poniżej	60
		Wybór punktów położonych z przodu do leczenia tego, co choruje z tyłu, i <i>vice versa</i>	60
		Wybór punktów położonych w środku do leczenia kończyn	61
		Wybór punktów z jednego kanału do leczenia wewnątrzno-zewnętrznie powiązanego kanału	61

Wybór punktów jednego z sześciu kanałów do leczenia jego pary	61	Główne punkty tyłu głowy	601
Wybór punktów zgodnie z połączeniami kanałów	61	Główne punkty obszaru szyi	602
Nakłucia kontralateralne	61	Główne punkty obszaru barku i części bocznej ramienia	603
Wybór punktów empirycznych	62	Główne punkty ramienia	604
Metoda użycia kilku punktów na tym samym kanale	62	Główne punkty części bocznej przedramienia	605
Rotacja kombinacji punktów	62	Główne punkty części przyśrodkowej przedramienia	606
Kombinacje punktów	63	Główne punkty grzbietu dłoni	607
Lokalizacja i nakłuwanie punktów	65	Główne punkty wnętrza dłoni	608
Miara cun	65	Główne punkty klatki piersiowej	609
Szybki pomiar	67	Główne punkty nadbrzusza	610
Nakłuwanie	67	Główne punkty podbrzusza	611
Głębokość nakłucia	67	Główne punkty górnej części pleców	612
Anatomia zewnętrznego kształtu ciała	71	Główne punkty dolnej części pleców	613
Kanał Płuc <i>taiyin</i> ręki	73	Punkty na plecach (naczynie zarządzające i kanał Pęcherza Moczowego)	614
Kanał Jelita Grubego <i>yangming</i> ręki	95	Główne punkty przedniej części uda	615
Kanał Żołądka <i>yangming</i> nogi	125	Główne punkty przedniej części podudzia	616
Kanał Śledziony <i>taiyin</i> nogi	177	Główne punkty bocznej części podudzia	617
Kanał Serca <i>shaoyin</i> ręki	209	Główne punkty przyśrodkowej części podudzia	618
Kanał Jelita Cienkiego <i>taiyang</i> ręki	227	Główne punkty bocznej części stopy	619
Kanał Pęcherza Moczowego <i>taiyang</i> nogi	251	Główne punkty przyśrodkowej części stopy	620
Kanał Nerek <i>shaoyin</i> nogi	333	Główne punkty grzbietu stopy	621
Kanał Osierdza <i>jueyin</i> ręki	369	Obszary ciała, do których docierają kanały	623
Kanał <i>Sanjiao shaoyang</i> ręki	389	Bark	625
Kanał Pęcherzyka Żółciowego <i>shaoyang</i> nogi	419	Biodro	625
Kanał Wątroby <i>jueyin</i> nogi	471	Czoło	625
Naczynie poczęcia	499	Dłoń	625
Naczynie zarządzające	533	Dół nadobojczykowy	625
Punkty dodatkowe	571	Dziąsła	625
Punkty dodatkowe na głowie i szyi	573	Gardło	625
Punkty dodatkowe na plecach i talii	580	Jelita	625
Punkty dodatkowe na klatce piersiowej i brzuchu	584	Język	626
Punkty dodatkowe na kończynie górnej	586	Klatka piersiowa	626
Punkty dodatkowe na kończynie dolnej	591	Kolano	626
Ilustracje poszczególnych części ciała	595	Kość krzyżowa	626
Główne punkty okolicy oka	597	Kręgosłup	626
Główne punkty twarzy	598	Krocze	627
Główne punkty boku głowy	599	Łokieć	627
Główne punkty czubka głowy	600	Macica	627
		Mózg	627
		Narządy płciowe	627
		Nerki	627
		Nos	627
		Odbyt	627

Oko	627	Ucho	630
Okolica ciemieniowa	628	Usta	630
Osierdzie	628	Wargi	630
Pacha	628	Wątroba	631
Palce	628	Wierzchołek głowy	631
Palce u stóp	628	Wyrostek sutkowaty	631
Pęcherz Moczowy	628	Zęby i dziąsła	631
Pęcherzyk Żółciowy	628	Żebra	631
Pępek	629	Żołądek / środkowe <i>jiao</i>	631
Piersi	629	Dodatki	633
Pięta	629	Dynastie chińskie	635
Płuca	629	Bibliografia	637
Policzek	629	Słowniczek	643
Pośladek	629	Wykaz chińskich nazw punktów akupunkturowych	651
Potylica	629	Wykaz polskich nazw punktów akupunkturowych	655
Przełyk	629	Indeks wskazań	659
Przepona	629	Indeks ogólny	681
Serce	629	Indeks numerów punktów akupunkturowych	687
Skroń	629	O autorach	691
Stopa	630		
Szczęka	630		
Szyja	630		
Śledziona	630		
Twarz	630		

PODZIĘKOWANIA

PETER DEADMAN

dedykuje tę książkę swojej rodzinie, a w szczególności Jenny, Susie, Natashy, Noah i Elfian oraz dziadkowi, profesorowi Shmuelowi Eisenstadtowi, który zmarł przed wydaniem swojego słownika encyklopedycznego prawa hebrajskiego.

MAZIN AL-KHAFAJI

dedykuje tę książkę Pii Marii, Nadeem, Dinie oraz Samirowi.

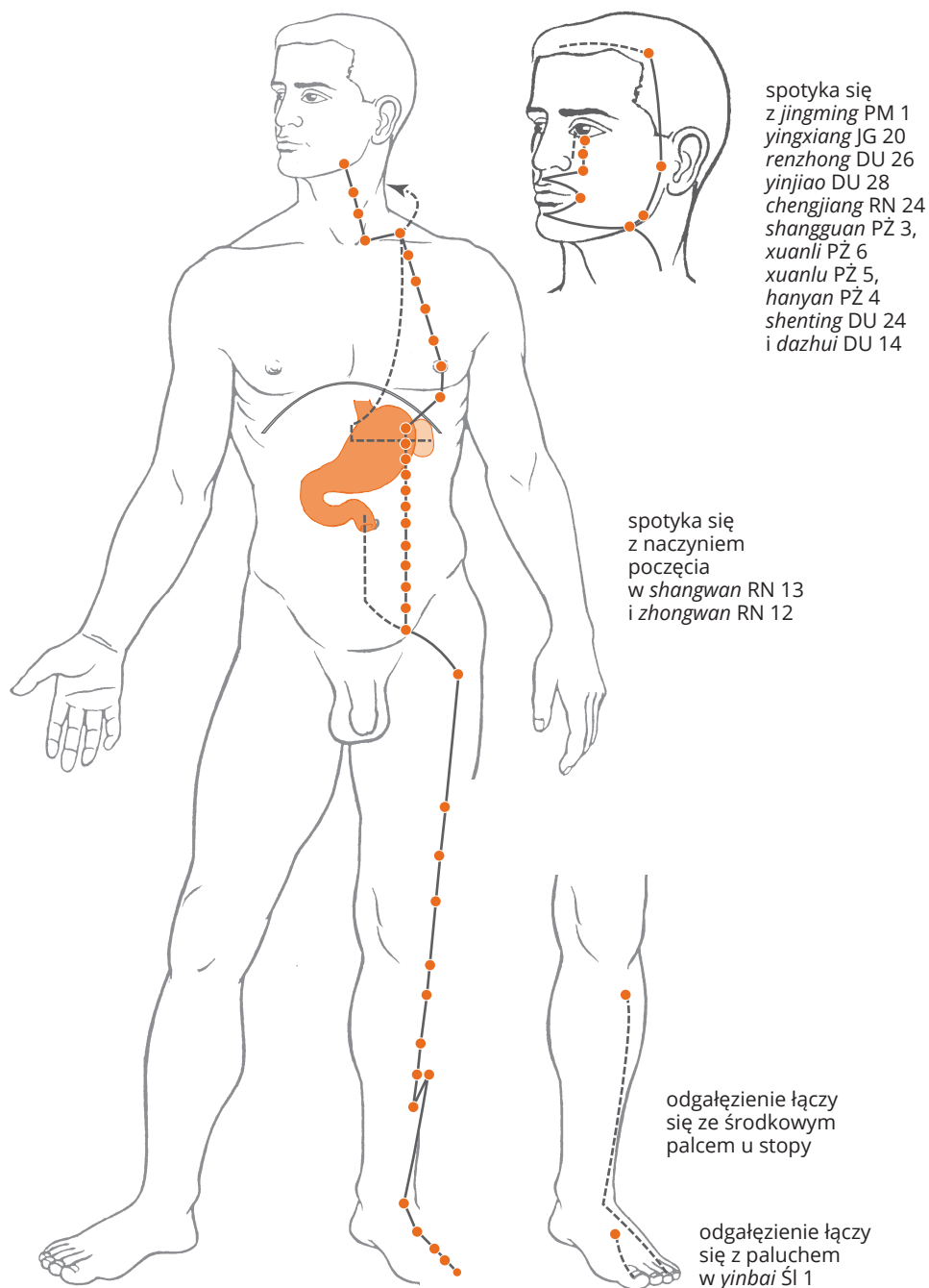
KEVIN BAKER

dedykuje tę książkę swoim rodzicom: Mary i Tony'emu.

Podziękowania dla:

Tima Martina za wsparcie na początkowym etapie tworzenia książki oraz Pii Marii Al-Khafaji, Fatimy Bailey, Richarda Blackwella, Shwu Ling Cherna, Petera Eatona, Marian Fixler, Heinera Fruehaufa, Olivera Hickeya, Giovanniego Maciocii, Johna O'Connora, Jacoba Stevensa, Rebekki Wilton, Allegry Wint.

KANAŁ ŻOŁĄDKA YANGMING NOGI

Kanał główny Żołądka

Kanał główny Żołądka

- Zaczyna się na bocznej stronie nosa w *yingxiang* JG 20.
- Biegnie do wewnętrznego kąta oka, gdzie spotyka się z kanałem Pęcherza Moczowego w *jingming* PM 1.
- Schodzi bocznie wzdłuż brzegu podoczodołowego do *chengqi* Ż 1.
- Wnika do górnych dziąseł i zakręca na spotkaniu *yingjiao* DU 28 i *renzhong* DU 26.
- Okrąża usta i spotyka się z naczyniem poczęcia w *chengjiang* RN 24 w bruzdzie bródkowo-wargowej.
- Przebiega bocznie przez policzek do *daying* Ż 5 i do *jiache* Ż 6 na kąciku żuchwy.

- Biegnie przednio do ucha, przechodząc przez *xiaguan* Ż 7 do *shangguan* PŻ 3.
- Biegnie przez linię włosów na obszarze skroniowym do *touwei* Ż 8, przechodzi przez *xuanli* PŻ 6, *xuanlu* PŻ 5 i *hanyan* PŻ 4.
- Podąża linią włosów na spotkanie z naczyniem połączenia w *shenting* DU 24.

Odgałęzienie

- Oddziela się w *daying* Ż 5 i schodzi wzdłuż przedniego brzegu mięśnia mostkowo-obojczykowo-sutkowego w obszarze gardła i wnika do dołu nadobojczykowego w *quepen* Ż 12.
- Przechodzi z tyłu do górnej części pleców, gdzie spotyka się z naczyniem zarządzającym w *dazhui* DU 14.
- Biegnie przez przeponę, łączy się z *shangwan* RN 13 i *zhongwan* RN 12, po czym wnika do Żołądka i łączy się ze Śledzioną.

Kolejne odgałęzienie

- Biegnie od *quepen* Ż 12 wzdłuż linii sutkowej, 4 cuny bocznie od linii pośrodkowej aż do *nuden* Ż 18, po czym przebiega 2 cuny bocznie do linii pośrodkowej i schodzi obok pępka do *qichong* Ż 30 w obszarze pachwinowym.

Kolejne odgałęzienie

- Zaczyna się w otworze odźwiernika Żołądka, biegnie wewnątrz brzucha i spotyka się z kanałem w *qichong* Ż 30.

Z obszaru pachwinowego z *qichong* Ż 30 kanał:

- biegnie bocznie do *biguan* Ż 31 na przednio-bocznej części uda,
- schodzi wzdłuż bocznego brzegu kości udowej do rzepki i obok bocznego brzegu kości piszczelowej do grzbietu stopy, po czym kończy się po bocznej stronie koniuszka drugiego palca u stopy w *lidui* Ż 45.

Kolejne odgałęzienie

- Oddziela się od kanału głównego w *zusanli* Ż 36, 3 cuny poniżej kolana, i kończy się na bocznej części palca środkowego stopy.

Kolejne odgałęzienie

- Oddziela się na grzbiecie stopy w *chongyang* Ż 42 i kończy na przyśrodkowej stronie koniuszka palucha w *yinbai* Śl 1, gdzie łączy się z kanałem Śledziony.

Kanał główny Żołądka łączy się z następującymi zang-fu: Żołądek i Śledzioną.

Kanał główny Żołądka spotyka się z innymi kanałami w następujących punktach: *yingxiang* JG 20, *jingming* PM 1, *shangguan* PŻ 3, *hanyan* PŻ 4, *xuanlu* PŻ 5, *xuanli* PŻ 6, *dazhui* DU 14, *shenting* DU 24, *renzhong* DU 26, *yinjiao* DU 28, *zhongwan* RN 12, *shangwan* RN 13, *chengjiang* RN 24. Należy zauważyć, że

yangbai PŻ 14 i *jianjing* PŻ 21 są również punktami spotkania kanałów Pęcherzyka Żółciowego i Żołądka, jednak ilustracje kanału Żołądka zwykle nie oddają tego połączenia. Z drugiej strony, mimo że odgałęzienie kanału Żołądka łączy *chongyang* Ż 42 z *yinbai* Śl 1, drugi z punktów nie jest opisany jako punkt spotkania kanałów Śledziony i Żołądka.

Kanał *luo* (łączący) Żołądka

- Zaczyna się na bocznej stronie podudzia w *fenglong* Ż 40.
- Biegnie przyśrodkowo, łącząc się z kanałem Śledziony.
- Przebiega po nodze i tułowiu do karku i głowy, gdzie zbiega się z *qi* pozostałych kanałów yang.
- Następnie biegnie wewnątrz i kończy się w gardle.

Kanał dywergentny Żołądka

- Oddziela się od kanału głównego pośrodku uda.
- Biegnie do góry i wnika do brzucha.
- Przebiega do Żołądka i rozgałęzia się w Śledzionie.
- Biegnie do góry i przechodzi przez Serce.
- Przebiega wzdłuż przełyku i wyłania się w ustach.
- Biegnie dalej wzdłuż nosa, po czym łączy się z okiem, a następnie z kanałem głównym Żołądka.

Kanał ścięgnisto-mięśniowy Żołądka

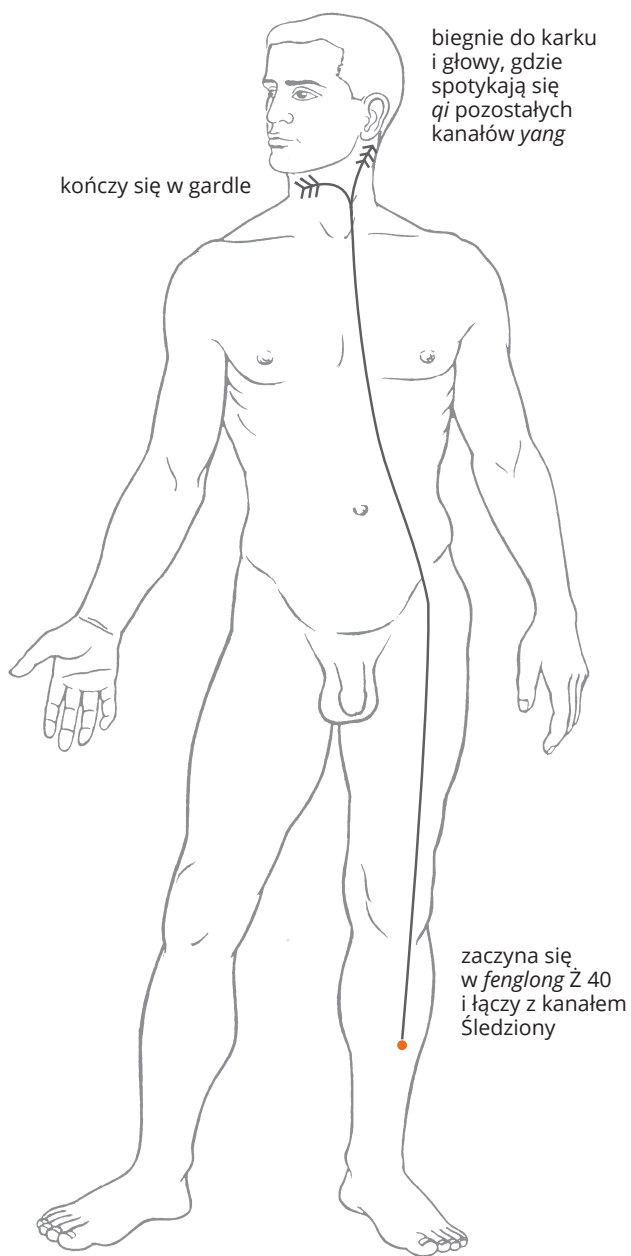
- Zaczyna się na trzech środkowych palcach u stopy i przyczepia się na grzbiecie stopy.
- Przebiega wzdłuż bocznej części kości piszczelowej i przyczepia się na bocznej części kolana, łącząc się z kanałem ścięgnisto-mięśniowym Pęcherzyka Żółciowego.
- Biegnie do góry i przyczepia się na biodrze.
- Przechodzi przez dolne żebra do kręgosłupa.

Odgałęzienie

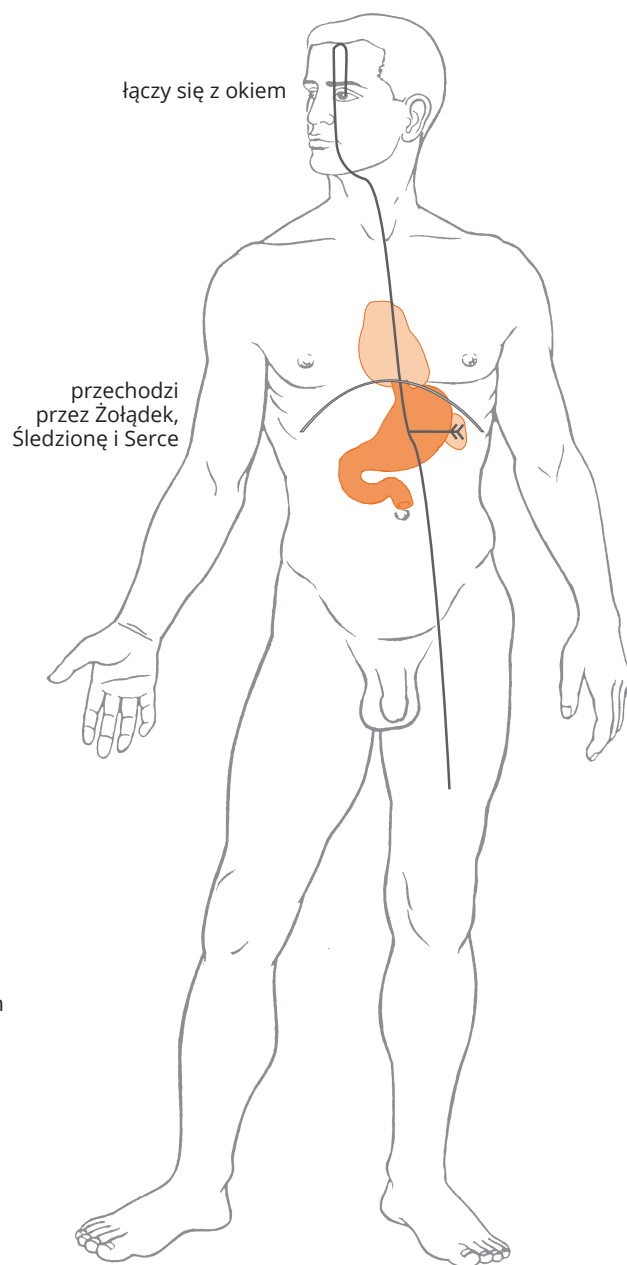
- Biegnie wzdłuż kości piszczelowej i przyczepia się na kolanie.
- Przebiega po udzie i przyczepia się w obszarze miednicy, nad zewnętrznymi narządami płciowymi.
- Biegnie po brzuchu i klatce piersiowej i przyczepia się w *quepen* Ż 12,
- Biegnie po szyi do szczęki, ust i boku nosa i przyczepia się poniżej nosa,
- Łączy się z kanałem ścięgnisto-mięśniowym Pęcherza Moczowego, tworząc mięśniową siatkę wokół oka, znaną jako „siatka dolna” (kanał ścięgnisto-mięśniowy Pęcherza Moczowego tworzy „siatkę górną”).

Odnoga odgałęzienia

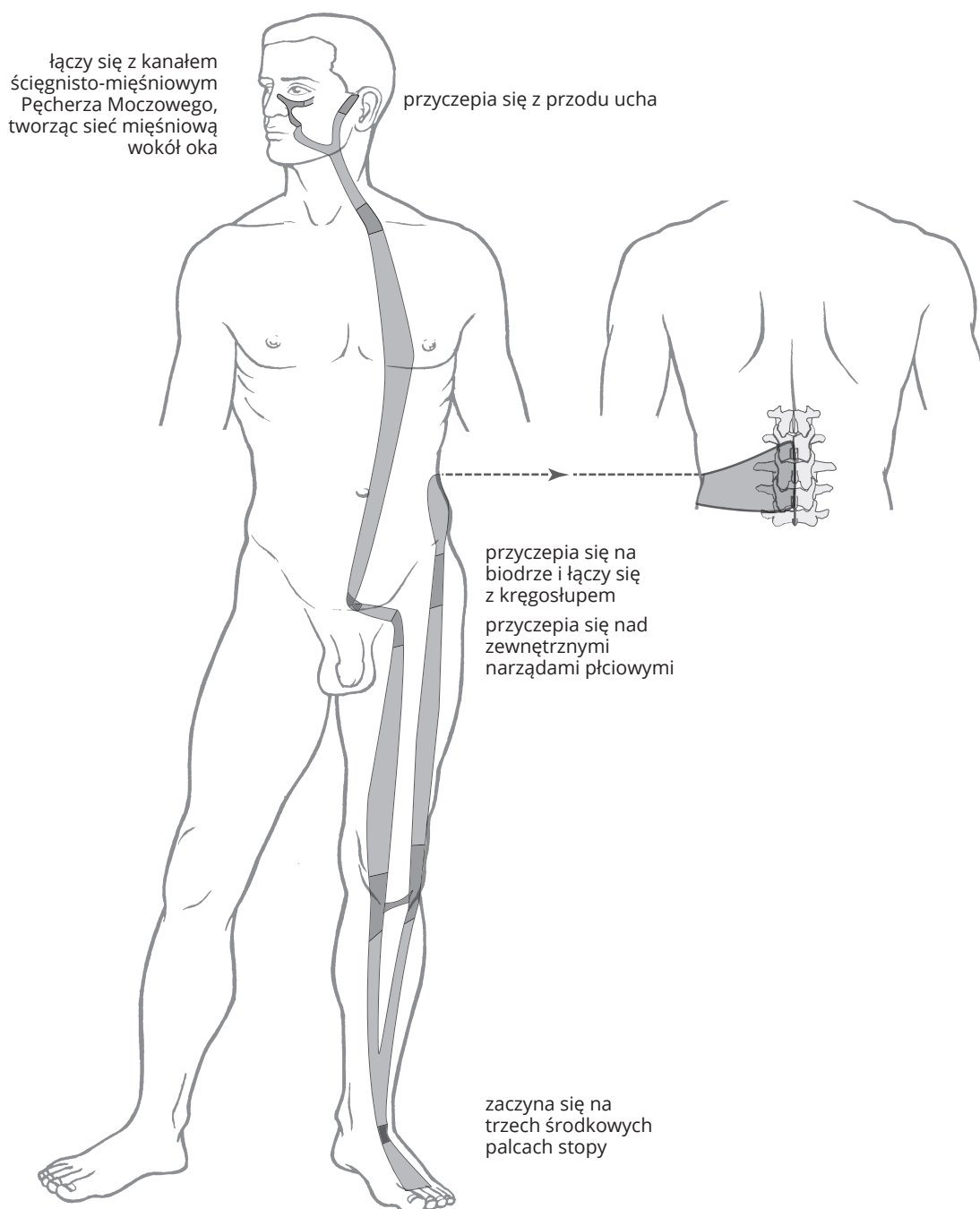
- Oddziela się na szczęcie i przyczepia się z przodu ucha.

Kanał *luo* (łączący) Żołądka

Kanał dywergencyjny Żołądka

Kanał ścięgnisto-mięśniowy Żołądka

Objawy zaburzeń kanału ścięgnisto-mięśniowego Żołądka: napięcie środkowego palca u stopy, skurcz podudzia, napadowe drganie i twardość mięśni stopy, spazm mięśni uda, obrzmienie przedniego obszaru pachwinowego, zaburzenia typu *shan*, kurcz mięśni brzucha na przebiegu kanału ścięgnisto-mięśniowego, który rozpościera się do obszaru w okolicy *quepen* [dół nadobojczykowy] i policzka, nagłe opadnię-

cie kącika ust, [przy zimnie] niezdolność zamknięcia oka, [przy gorącu] rozluźnienie ścięgien i niezdolność otwarcenia oka. Jeśli w kanał ścięgnisto-mięśniowy na policzku wniknie zimno, będzie on napięty i pojawi się odczucie ciągnięcia policzka, a kącik ust będzie opadał; gdy wniknie gorąco, kanał ścięgnisto-mięśniowy będzie wiotki, co spowoduje opadanie kącika ust.

Omówienie

Kanał Żołądka *yangming* nogi jest wewnętrzno-zewnętrznie połączony z kanałem Śledziony *taiyin* nogi. Jego parą według teorii sześciu kanałów jest kanał Jelita Grubego *yangming* ręki. Związek pomiędzy Żołądkiem i Śledzioną wzmacniają następujące czynniki:

- kanał główny Żołądka wnika do Śledziony,
- kanał dywergentny Żołądka rozgałęzia się w Śledzionie,
- kanał *luo* (łączy) Żołądka z punktu *fenglong* Ż 40 łączy się z kanałem Śledziony.

Dodatkowo, klinicznie istotny jest fakt, że:

- kanał główny Żołądka wnika do górnych dziąseł, następnie łączy się z naczyniem zarządzającym w *renzhong* DU 26, otacza usta i łączy się z naczyniem poczęcia w *chengjiang* RN 24, w ten sposób łącząc górne i dolne zęby,
- kanał Żołądka biegnie z przodu ucha i spotyka się z kanałem Pęcherzyka Żółciowego (który wnika do ucha) w *xiaguan* Ż 7,
- kanał *luo* (łączy) Żołądka kończy się w gardle, natomiast kanał główny Żołądka schodzi przez rejon gardła,
- kanał dywergentny Żołądka przebiega przez Serce, a kanał główny Żołądka biegnie do góry na spotkaniu naczynia zarządzającego w punktach *shenting* DU 24 i *renzhong* DU 26,
- kanał główny Żołądka przechodzi przez piersi i sutki,
- kanał główny Żołądka przechodzi przez klatkę piersiową, nadbrzusze i podbrzusze,
- odgałęzienie odchodzące od kanału głównego kończy swój bieg na bocznej stronie palca środkowego stopy, jest to jedyny kanał docierający do tego palca.

Funkcją *fu* Żołądka jest kontrola „fermentacji i dojrzewania” pokarmów, kontrola ruchu zsyłającego i pierwsza faza trawienia płynów. Dysharmonia Żołądka manifestuje się jako 1) zaburzenia apetytu i trawienia, 2) rozpieranie i ból w nadbrzuszu, spowodowany upośledzeniem ruchu w dół *qi* Żołądka, 3) odbijanie się, mdłości lub wymioty spowodowane zbuntowanym wznoszeniem się *qi* Żołądka. Wiele punktów na kanale Żołądka (zarówno lokalne na brzuchu, jak i bardziej dystalne) leczy powyższe zaburzenia.

Według *Spiritual Pivot*¹ „Kanał *yangming* obfituje w *qi* i krew”. Z tego powodu punkty na kanale *yangming* ręki oraz nogi są często wykorzystywane klinicznie w celu regulacji *qi* i krwi w kończynach i w leczeniu zaburzeń zanikowych i bolesnego zablo-

kowania, porażenia połowiczego oraz wszelkich rodzajów bólu.

W tradycji chińskiej „mędrzec zwraca się w stronę południa” i dzięki temu światło i ciepło padają na przód ciała. Kanał *yangming* – jedyny kanał *yang* biegnący przez przednią część nóg, brzucha i klatki piersiowej – otrzymuje pełnię słońca. Z tego powodu uważa się kanał *yangming* lub „jasność *yang*” za szczególnie obfitujący w *yang qi*. Punkty na kanale Żołądka są jednymi z najważniejszych punktów oczyszczających nadmiar *yang* w postaci chorób gorączkowych lub gorąca, które wznosi się i zakłóca Serce i ducha.

Poza wymienionymi powyżej główne wskazania i działanie punktów kanału Żołądka to:

- leczenie wszelkich zaburzeń kanału *yangming* na głowie, w tym oczu, twarzy i policzków, czoła, nosa, warg, dziąseł i zębów,
- leczenie zaburzeń ucha,
- leczenie zaburzeń gardła,
- regulowanie funkcji jelit,
- leczenie zaburzeń górnego, środkowego i dolnego *jiao*, szczególnie Płuc, Serca, klatki piersiowej, nadbrzusza, Żołądka, Śledziony, macicy i Pęcherza Moczowego,
- wzmacnianie *qi*, krwi, *yin* i *yang*,
- leczenie zarówno ostrych i przewlekłych zaburzeń piersi,
- leczenie zakłóceń ducha, szczególnie zaburzeń maniakalno-depresyjnych.

CHÉNGQÌ Ć 1

Zbiornik łez

承
泣

Punkt spotkania kanału Żołądka z naczyniem poruszającym się *yang* i naczyniem poczęcia

Położenie

Gdy pacjent patrzy na wprost, punkt znajduje się bezpośrednio pod źrenicą, pomiędzy gałką oczną i brzegiem podoczodołowym.

Technika nakłuwania

Należy poprosić pacjenta, aby zamknął oczy i spojrzał w górę. Palcem przesuwamy się gałką oczną w górę i wprowadzamy igłę na początku nieco w dół, a następnie prostopadłe, pomiędzy gałką oczną a dolną ścianą oczodołu 0,5 do 1 cuna.

Uwaga: według kilku tekstów klasycznych punkt ten jest przeciwwskazany do moksowania.

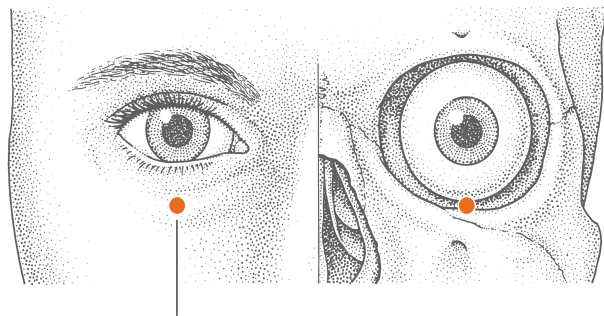
Ostrzeżenie: 1) Igłę należy wprowadzić powoli, bez manipulacji w postaci unoszenia i zagłębienia czy rotacji. 2) Natychmiast po wyciągnięciu igły należy ucisnąć silnie punkt wacikiem bawełnianym przez minutę, aby zapobiec powstaniu krwiaka. 3) Osoby bez odpowiedniego przeszkolenia klinicznego nie powinny nakłuwać tego punktu.

Działanie

- Wpływa korzystnie na oczy i zatrzymuje łzawienie.
- Eliminuje wiatr i oczyszcza gorąco.

Wskazania

- Zaczerwienienie, obrzmienie i ból oczu, łzawienie podczas ekspozycji na wiatr, łzawienie z zimna, łzawienie z gorąca, powierzchowne zablokowanie wzroku, zamglone widzenie, krótkowzroczność, wzrokowe zawroty głowy, kurza ślepotą, światłoczułość, uporczywe kierowanie oczu ku górze, drganie powiek.

chengqi Ć 1

- Opadanie kącika ust i oka, niezdolność mówienia, głuchota i szumy uszne.

Komentarz

Chengqi Ć 1 jest jednym z dwóch podstawowych punktów lokalnych na kanałach głównych stosowanych do leczenia chorób oczu (drugim jest *jingming* PM 1). Jest to punkt spotkania wielu kanałów. Kanał główny Żołądka spotyka się z kanałem Pęcherza Moczowego w *jingming* PM 1, zanim zejdzie wzdłuż brzegu podoczodołowego do *chengqi Ć 1*. Kanał dywergentny Żołądka łączy się z okiem, a kanał ścięgno-mięśniowy Żołądka łączy się z kanałem ścięgno-mięśniowym Pęcherza Moczowego, tworząc sieć mięśniową wokół oka.

Pochodzenie i patologia chorób oczu są złożone i różnorodne, aczkolwiek można je uprościć do 1) ataku patogennego zewnętrznego wiatru-gorąca lub wiatru-zimna, 2) wewnętrznej dysharmonii (głównie wzbierający ogień Wątroby, wznoszenie się *yang* lub niedobór *yin* i krwi Wątroby) lub 3) połączenia dysharmonii wewnętrznej i zewnętrznego patogenu. *Chengqi Ć 1* nie tylko usuwa z oczu patogenne czynniki, takie jak wiatr, zimno i gorąco, ale również dzięki lokalnemu silnemu pobudzeniu i stymulacji *qi* i krwi jest wskazane przy zaburzeniach dowolnego wzorca wewnętrznego. Z tego powodu używa się go we wszelkich chorobach oczu, w tym w tradycyjnych kategoriach – zaczerwienieniu, obrzmieniu i bólu, łzawieniu, powierzchownym zablokowaniu wzroku, zamglonym wzroku, krótkowzroczności, kurzej ślepoty, światłoczułości, uporczywym kierowaniu wzroku ku górze, wzrokowych zawrotach głowy i drganiu powiek. We współczesnych kategoriach chorób *chengqi Ć 1* jest wskazane w ostrym i przewlekłym zapaleniu spojówek, krótkowzroczności, jaskrze, astygmatyzmie, daltonizmie, zapaleniu nerwu wzrokowego, zapaleniu rogówki, skurczu powiek.

Jak sugeruje nazwa „zbiornik łez”, *chengqi Ć 1* jest wyjątkowo ważnym punktem w leczeniu nadmiernego łzawienia, które klasycznie dzieli się na dwa typy: gorący i zimny, oba są powikłane aspektem zewnętrznego wiatru. Typ zimny może być również spowodowany niedoborem i zimnem kanału Wątroby lub wyczerpaniem Wątroby i Nerek, natomiast typ gorący – wiatrem-gorącym w kanale Wątroby lub niedoborem *yin* Wątroby z gorącem.

Kombinacje punktów akupunkturowych

- Opadanie kącika ust z niezdolnością mówienia: *chengqi Ć 1*, *sibai Ć 2*, *juliao Ć 3*, *kouheliao* JG 19, *shangguan* PŻ 3, *daying Ć 5*, *quanliao* JC 18, *qianjian* DU 18, *fengchi* PŻ 20, *yingxiang* JG 20 i *renzhong* DU 26 (*Supplementing Life*).

- Krótkowzroczność: *chengqi* Ż 1, *jingming* PM 1, *fengchi* PŻ 20, *guangming* PŻ 37, *taichong* W 3 i *hegu* JG 4.
- Zaczerwienienie, obrzmienie i ból oka: *chengqi* Ż 1, *zanzhu* PM 2, *fengchi* PŻ 20, *taiyang* (M-HN-9), *hegu* JG 4 i *xingjian* W 2.

SÌBÁI Ż 2 Cztery białe

Położenie

Gdy pacjent patrzy na wprost, punkt znajduje się 1 cun poniżej źrenicy, w zagłębieniu otworu podoczodołowego.

Uwagi dotyczące lokalizacji

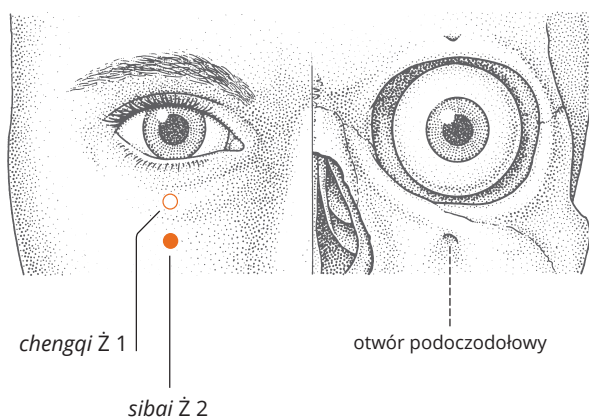
Otwór podoczodołowy wyczuwa się, przesuując palec w dół od brzegu kości oczodołowej, około 0,3 cuna poniżej jej brzegu.

Technika nakłuwania

1) Nakłucie prostopadłe 0,2 do 0,4 cuna. 2) Nakłucie poprzeczne łączące z innymi punktami jak *quanliao* JC 18, *yingxiang* JG 20 itp. 3) Nakłucie prostopadło-skośne nieco bocznie w otwór podoczodołowy 0,3 do 0,5 cuna.

Uwaga: według niektórych źródeł klasycznych punktu tego nie należy moksować.

Ostrzeżenie: 1) Głębokie nakłucie wewnątrz otworu podoczodołowego może uszkodzić gałkę oczną. 2) Manipulowanie igłą poprzez unoszenie i zagłębianie jest przeciwwskazane ze względu na ryzyko uszkodzenia nerwu podoczodołowego, który wyłania się w otworze podoczodołowym.

Działanie

- Eliminuje wiatr, oczyszcza gorąco i wpływa korzystnie na oczy.

Wskazania

- Zaczerwienienie i ból oczu, powierzchowne zablokowanie wzroku, zamglone widzenie, wzrokowe zawroty głowy, świąd oczu, nadmierne łzawienie, drganie powiek, ból głowy.
- Glisty w przewodach żółciowych.

Komentarz

Mimo że *sibai* Ż 2 nie jest punktem głównym, używa się go w następujących przypadkach klinicznych: 1) jako zamiennik dla *chengqi* Ż 1 w leczeniu chorób oczu, jeśli terapeuta nie ma doświadczenia w nakłuwaniu *chengqi* Ż 1; 2) jako punkt lokalny – często razem z punktami przyległymi – w bólu twarzy i paraliżu; 3) w leczeniu glistnicy w przewodach żółciowych (zob. *yingxiang* JG 20).

Kombinacje punktów akupunkturowych

- Powierzchnowe zablokowanie wzroku: *sibai* Ż 2, *jingming* PM 1 i *hegu* JG 4 (*Great Compendium*).
- Ból głowy i wzrokowe zawroty głowy: *sibai* Ż 2, *yongquan* N 1 i *dazhu* PM 11 (*Supplementing Life*).

JÙLIÁO Ż 3 Wielka szczelina

Punkt spotkania kanałów Żołądka z naczyniem poruszania się *yang*

Położenie

Gdy pacjent patrzy na wprost, punkt znajduje się bezpośrednio pod źrenicą, na wysokości dolnego brzegu skrzydełka nosa, na bocznej stronie bruzdy nosowo-wargowej.

Technika nakłuwania

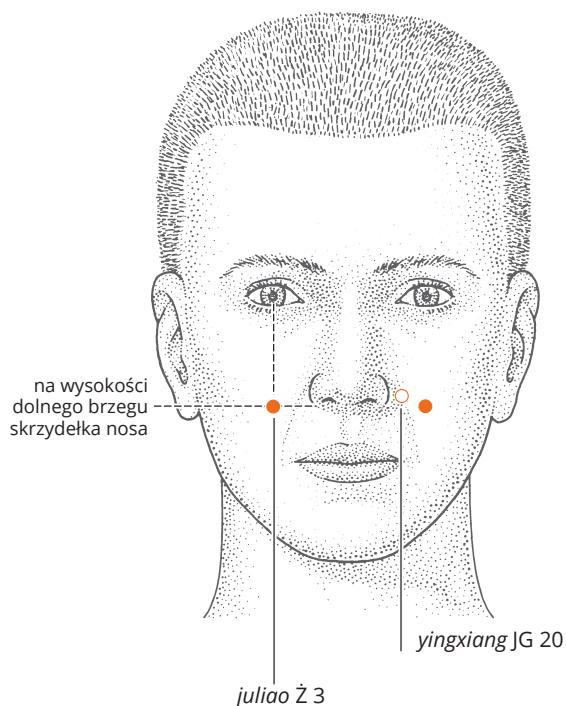
1) Nakłucie prostopadłe 0,3 do 0,4 cuna. 2) Nakłucie poprzeczne łączące z takimi punktami, jak *dicang* Ż 4, *quanliao* JC 18.

Działanie

- Eliminuje wiatr, rozprasza obrzmienie i uśmierza ból.

Wskazania

- Ból i obrzmienie zewnętrznej części nosa i policzka, krwawienie z nosa, ból zęba, obrzmienie oraz ból warg i policzka, opadanie kącika ust, awersja do

wiatru i zimna na twarzy i oczach, powierzchowne zablokowanie wzroku, nadmierne łzawienie, drgawki kloniczne.

- *Jiao qi**, obrzmienie kolana.
- Kombinacje punktów akupunkturowych
- Ból i obrzmienie policzka: *juliao* Ż 3 i *tianchuang* JC 16 (*Supplementing Life*).

DÌCĀNG Ż 4 Spichlerz ziemi

地倉

Punkt spotkania kanałów Żołądka i Jelita Grubego z naczyniem poruszania się *yang* i naczyniem poczęcia

Położenie

0,4 cuna bocznie do kącika ust.

Uwagi dotyczące lokalizacji

Ten punkt jest położony na przedłużeniu bruzdy nosowo-wargowej. Należy poprosić pacjenta, aby się uśmiechnął, jeśli bruzda nie jest widoczna.

Technika nakłuwania

Nakłucie poprzeczne łączące z takimi punktami, jak *jiache* Ż 36, *yingxiang* JG 20, *chengqiang* RN 24.

Działanie

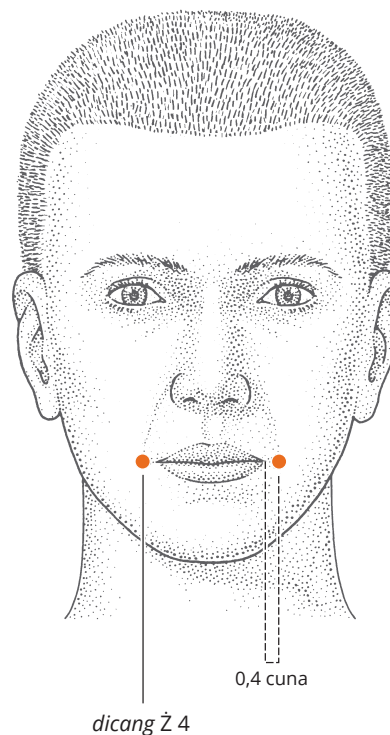
- Eliminuje wiatr z twarzy.
- Aktywuje kanał i uśmierza ból.

Wskazania

- Opadanie kącika ust, ból policzka, neuralgia nerwu trójdzielnego, ślinienie się, wypadanie pokarmu i wylewanie się napojów z ust, drętwienie warg i twarzy, ból zęba, skurcz mięśni twarzy, utrata mowy.
- Nieustanny ruch gałek ocznych, niezdolność zamknięcia oka, drganie powiek, świąd oka, zamazane widzenie oddalonych przedmiotów, kurza ślepotą.
- Choroby zanikowe z niezdolnością chodzenia, obrzmienie nóg, niezdolność jedzenia.

Komentarz

W XII-wiecznej klasycznej księdze *Secret Writings of Bian Que* [Tajemne zapiski Bian Que] napisano: „użyj *dicang* Ż 4 we wszystkich przypadkach, gdzie podstępny wiatr wnika przez ucho, usta i oczy i prowadzi do porażenia mięśni twarzy”. *Dicang* Ż 4 jest ważnym punktem lokalnym eliminującym wiatr z twarzy; często używa się go w leczeniu paraliżu twarzy spowodowanego zewnętrznym patogennym wiatrem lub będącego następstwem udaru, szczególnie gdy zaburzenie dotyka ust i towarzyszą temu objawy takie jak ślinienie się i opadanie kącika ust. *Dicang* Ż 4 jest również ważnym punktem w leczeniu bólu twarzy, np. neuralgii nerwu trójdzielnego. Przyczyny bólu twarzy dzieli się najczęściej na: 1) inwazję wiatru i zimna na kanały twarzy, 2) wzburzenie ognia Żo-

* Drętwienie, ból i słabość nóg i stóp lub skurcze, obrzmienie, zaczerwienienie i gorąco nóg i stóp (przyp. tłum.).

ładka i Wątroby, 3) gorąco z niedoboru *yin*. W związku ze swoim położeniem *dicang* Ż 4 może być nakłucie w każdym z tych wzorców.

Do powyższych zastosowań często wykonuje się poprzeczne nakłucie łączące *dicang* Ż 4 z punktami takimi jak *jiache* Ż 6, *quanliao* JC 18, *yingxiang* JG 20 i *chengjiang* RN 24. *Great Compendium of Acupuncture and Moxibustion* zaleca nakłuwanie *dicang* Ż 4 po lewej stronie w leczeniu chorób prawej strony twarzy i *vice versa*. Zasada przeciwstronnego nakłucia omawiana jest w *Spiritual Pivot*², w którym napisano: „Przeciwstronne nakłucie to nakłuwanie lewej strony w zaburzeniach strony prawej i prawej strony w zaburzeniach strony lewej”, oraz w *Essential Questions*³: „Gdy patogen atakuje kanały i lewa strona jest w nadmiarze, choroba wystąpi po prawej stronie i *vice versa* [...] dla tych stanów powinno się stosować przeciwstronne nakłucia”. Mimo że powszechną dziś praktyką jest nakłuwanie strony objętej chorobą, powyższe cytaty podkreślają ważną zasadę leczenia zdrowej strony, po której *qi* jest pod dostatkiem, zarówno w przypadkach przewlekłych, jak i stanach wielkiego niedoboru.

Ciekawostką jest zastosowanie *dicang* Ż 4 w zaburzeniach nóg, co odzwierciedla zasadę wyrażoną w *Yellow Emperor's Inner Classic*⁴: „Gdy choroba znajduje się poniżej, wybierz [punkty] powyżej”. Powszechnie stosuje się punkty u dołu ciała w leczeniu chorób części górnej, ale dość rzadko robi się odwrotnie. Innymi przykładami są: *baihui* DU 20 przy zaburzeniach odbytu, *renzhong* DU 26 i *renying* Ż 9 przy bólach lędźwi oraz *shuaigu* PŻ 8 przy wymiotach.

Kombinacje punktów akupunkturowych

- Opadanie kącika ust: *dicang* Ż 4 i *jiache* Ż 6 (*Ode of the Jade Dragon*).
- Opadanie kącika ust: *dicang* Ż 4 i *lieque* Pł 7 (*Supplementing Life*).
- Opadanie kącika ust i oka: *dicang* Ż 4, *jiache* Ż 6, *renzhong* DU 26, *chengjiang* RN 24, *tinghui* PŻ 2 i *hegu* JG 4 (*Illustrated Supplement*).
- Słabe i zwiotczałe nogi: *dicang* Ż 4 i *taiyuan* Pł 9 (*Thousand Ducat Formulas*).

DÀYÍNG Ż 5 Wielkie spotkanie

大迎

Położenie

Bezpośrednio przednio do kąta zuchwy, w zagłębieniu na przednim brzegu mięśnia żwacza.

Uwagi dotyczące lokalizacji

Należy poprosić pacjenta, aby zacisnął zuchwę.

Technika nakłuwania

1) Nakłucie skośne 0,3 do 0,5 cuna lub 2) nakłucie poprzeczne łączące z takimi punktami jak *dicang* Ż 4, *jiache* Ż 6.

Uwaga: intensywne manipulacje jest przeciwwskazane w związku z ryzykiem uszkodzenia tętnicy i żyły twarzowej.

Działanie

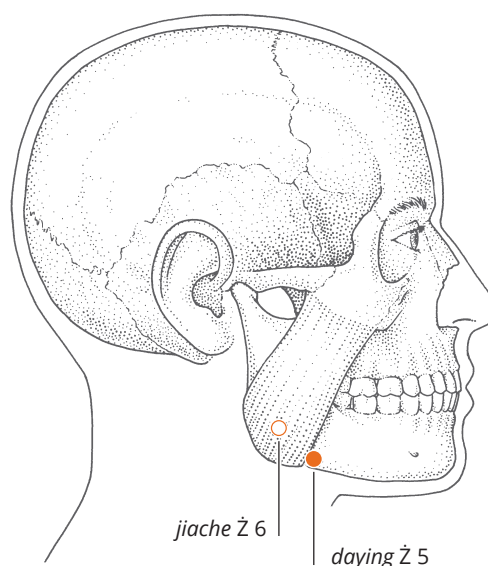
- Eliminuje wiatr i zmniejsza obrzmienie.

Wskazania

- Tężyca z wiatru ze szczękosciskiem, opadanie kącika ust, drganie ust, ból dolnych zębów, częste ziewanie, sztywność języka z niezdolnością mówienia, niezdolność zamknięcia oczu i ból oczu.
- Obrzmienie twarzy i dolnej części policzka, wiatr blokujący twarz, powodujący obrzmienie, świnka, skrofuły, ból szyi z dreszczami i gorączką, awersja do zimna.

Kombinacja punktów akupunkturowych

- Ból zęba z awersją do zimna: *daying* Ż 5, *quanliao* JC 18, *tinghui* PŻ 2 i *quchi* JG 11 (*Thousand Ducat Formulas*).
- Ból zębów z powodu próchnicy: *daying* Ż 5, *sanjian* JG 3 i *zhengying* PŻ 17 (*Supplementing Life*).
- Ból zęba i próchnica zębów: *daying* Ż 5, *xiaguan* Ż 7, *yifeng* SJ 17 i *wangu* JC 4 (*Supplementing Life*).
- Opadanie kącika ust z niezdolnością mówienia: *daying* Ż 5, *chengqi* Ż 1, *sibai* Ż 2, *juliao* Ż 3, *kouheliao* JG 19, *shangguan* PŻ 3, *quanliao* JC 18, *qianzhong* DU 18, *fengchi* PŻ 20, *yingxiang* JG 20 i *renzhong* DU 26 (*Supplementing Life*).

JIÁCHĒ ǎ 6

Żuchwa

頰
車

Punkt duchów według Sun Si-miao

Położenie

Około 1 szerokości palca do przodu i powyżej kąta żuchwy, na wyniosłości mięśnia żwacza.

Uwagi dotyczące lokalizacji

Należy poprosić pacjenta, aby zacisnął żuchwę.

Technika nakłuwania

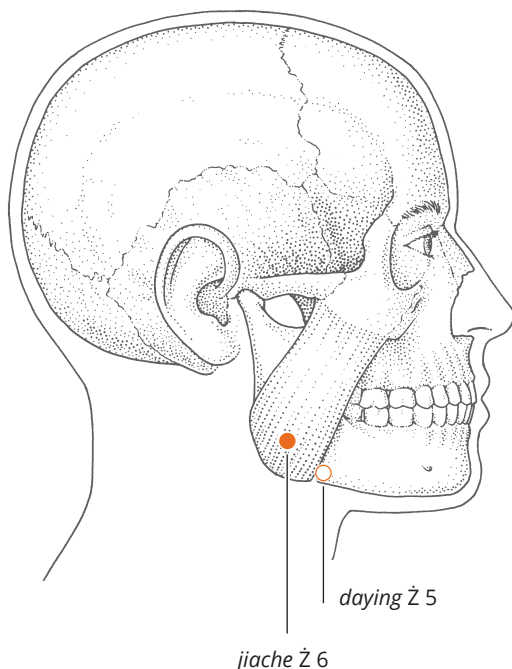
1) Nakłucie prostopadłe 0,5 cuna. 2) Nakłucie poprzeczne łączące z takimi punktami jak *dicang* ǎ 4, *daying* ǎ 5, *xiaguan* ǎ 7. 3) Nakłucie poprzeczne w kierunku szczęki lub żuchwy w przypadku bólu zęba.

Działanie

- Eliminuje wiatr i wpływa korzystnie na żuchwę i zęby.
- Aktywuje kanał i uśmierza ból.

Wskazania

- Opadanie kącika ust i oka, obrzmienie policzka, ból zęba, zaburzenia dziąseł, szczękościsk, napięcie i ból żuchwy, niezdolność żucia, niezdolność otwarczenia ust w następstwie udaru.
- Sztywność i ból szyi, świnka, utrata głosu.

Komentarz

Jiache ǎ 6 (żuchwa) jest ważnym punktem w leczeniu zaburzeń okolicy żuchwy, w tym niezdolności żucia, niezdolności otworzenia ust po udarze, szczękościsku i napięciu, bólu lub paraliżu żuchwy. Zasięg działania tego punktu rozszerza się w górę, wzdłuż kanału Żołądka, na twarz – opadanie kącika ust i oka oraz obrzmienie policzka – oraz w dół, wzdłuż kanału w przypadku świnki i sztywności oraz bólu szyi. Dominującym patogennym czynnikiem we wszystkich powyższych przypadkach jest wiatr – wewnętrzny lub zewnętrzny. *Jiache* ǎ 6 jest również głównym punktem w leczeniu zaburzeń dolnych dziąseł i zębów.

Jiache ǎ 6 jest jednym z „trzynastu punktów duchów”, wymienionym pod alternatywną nazwą *guchuang* (łóże ducha) w *Supplement to the Thousand Ducat Formulas* autorstwa Sun Si-miao. Punktów tych używano w leczeniu manii i padaczki, jednak niejasne jest, dlaczego przypisuje się to działanie *jiache* ǎ 6, szczególnie że punkt ten nie ma takich wskazań. Jednym z możliwych wytłumaczeń jest włączenie *jiache* ǎ 6 do zestawu punktów w przypadku padaczki, aby rozluźnić zaciśnięcie zębów podczas napadu i uchronić osobę chorą przed odgryzieniem języka.

Kombinacje punktów akupunkturowych

- Ból i opadanie kącika ust, awersja do wiatru i zimna, niezdolność żucia: *jiache* ǎ 6 i *quanliao* JC 18 (*Thousand Ducat Formulas*).
- Opadanie kącika ust i oka: *jiache* ǎ 6, *dicang* ǎ 4, *renzhong* DU 26, *chengjiang* RN 24, *tinghui* Pǎ 2 i *hegu* JG 4 (*Illustrated Supplement*).
- Szczękościsk następujący po udarze: zredukować *jiache* ǎ 6, *renzhong* DU 26, *baihui* DU 20, *chengjiang* RN 24 i *hegu* JG 4 (*Great Compendium*).
- Szczękościsk: *jiache* ǎ 6, *shsangguan* Pǎ 3 i punkty *ahshi* (*Compilation*).
- Niezdolność żucia: *jiache* ǎ 6 i *jiaosun* SJ 20 (*Thousand Ducat Formulas*).
- Obrzmienie, ból i zaczerwienienie ucha: *jiache* ǎ 6, *tinghui* Pǎ 2 i *hegu* JG 4 (*Great Compendium*).

XIÀGUĀN ǎ 7

Poniżej stawu

下
關

Punkt spotkania kanału Żołądka i Pęcherzyka Żółciowego

Położenie

Na dolnym brzegu łuku jarzmowego, w zagłębieniu z przodu wyrostka kłykciowego żuchwy.

Uwagi dotyczące lokalizacji

Punkt ten nakłuwają się, gdy pacjent ma zamknięte usta, jednak aby łatwiej go zlokalizować, należy poprosić pacjenta, aby otworzył usta, i znaleźć wyrostek kłykciowy. Następnie należy położyć na nim palec, a kiedy pacjent zamknie usta – palec naturalnie wpadnie w *xiaguan* Ż 7.

Technika nakłuwania

1) Nakłucie prostopadłe nieco w dół, 0,5 do 1 cuna. 2) Nakłucie poprzeczne łączące z takimi punktami jak *tinggong* JC 19, *jiache* Ż 6, *quanliao* JC 18 w leczeniu chorób uszu, zębów, twarzy i żuchwy.

Działanie

- Wpływa korzystnie na uszy, żuchwę i zęby.
- Aktywuje kanał i uśmierza ból.

Wskazania

- Głuchota, szumy uszne, ból ucha, świąd i wysięk ropnej wydzieliny z ucha.
- Szczękościsk, zwichnięcie żuchwy.
- Ból zęba, ból dolnych zębów, obrzmienie i ból dziąseł (żuchwy), ból policzka i twarzy, obrzmienie policzka, ziewanie, opadanie kącika ust i oka, wzrokowe zawroty głowy.

Komentarz

Xiaguan Ż 7 jest ważnym i często stosowanym punktem w leczeniu zaburzeń lokalnych ucha (głuchota,

szumy uszne, ból i wysięk), policzków (ból i obrzmienie), zębów (ból zęba, obrzmienie i ból dziąseł) i żuchwy (szczękościsk, zwichnięcie). Wy tłumaczeniem wpływu tego punktu na zaburzenia ucha jest zarówno jego położenie oraz fakt, iż w tym punkcie kanał Pęcherzyka Żółciowego, który wnika do ucha, spotyka się z kanałem Żołądka.

W leczeniu bólu twarzy i neuralgii nerwu trójdzielnego czasem nakłuwają się *xiaguan* Ż 7 0,5 cuna do przodu od położenia podanego w tym podręczniku.

Kombinacje punktów akupunkturowych

- Szumy uszne i głuchota: *xiaguan* Ż 7, *yangxi* JG 5, *guanchong* SJ 1, *yemen* SJ 2 i *yanggu* JC 5 (*Systematic Classic*).
- Głuchota: *xiaguan* Ż 7, *huizong* SJ 7 i *yifeng* SJ 17 (*Systematic Classic*).
- Ból zęba i próchnica zęba: *xiaguan* Ż 7, *daying* Ż 5, *yifeng* SJ 17 i *wangu* JC 4 (*Supplementing Life*).
- Porażenie połowicze z opadaniem kącika ust i oka: *xiaguan* Ż 7 i *shangguan* PŻ 3 (*Supplementing Life*).
- Ziewanie i ból dolnych zębów: *xiaguan* Ż 7, *daying* Ż 5 i *yifeng* SJ 17 (*Thousand Ducat Formulas*).
- Paraliż twarzy: *xiaguan* Ż 7, *yifeng* SJ 17, *dicang* Ż 4, *jiache* Ż 6, *sibai* Ż 2 i *hegu* JG 4.

TÓUWÉI Ż 8

Połączenie na głowie

頭
維

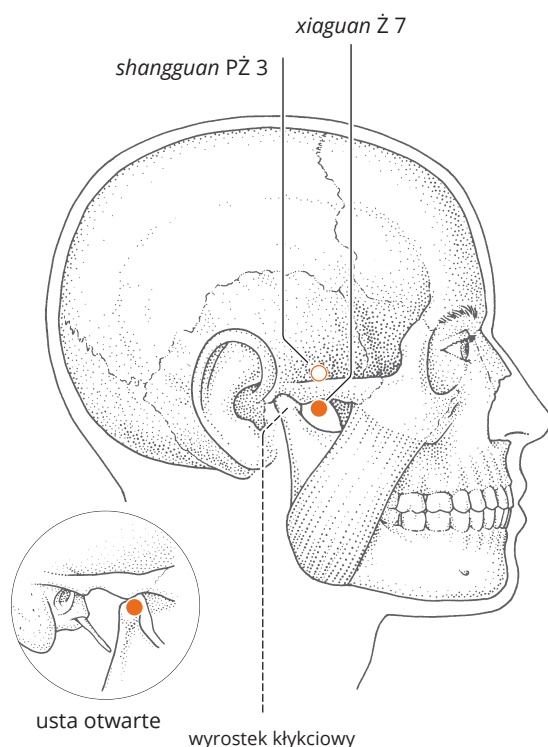
Punkt spotkania kanałów Żołądka i Pęcherzyka Żółciowego z naczyniem łączącym *yang*

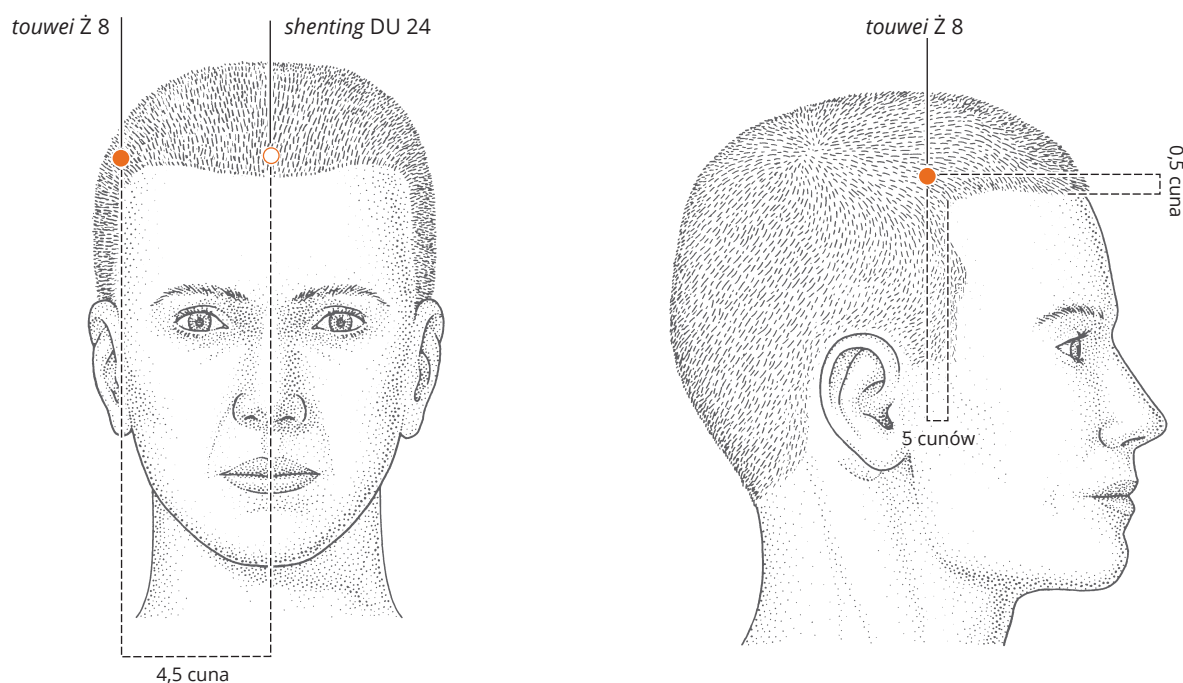
Położenie

Na kącie czoła 4,5 cuna bocznie do *shenting* DU 24 i 0,5 cuna w głąb linii włosów.

Uwagi dotyczące lokalizacji

Są trzy metody wyznaczania tego punktu: 1) należy wyszukać punkt spotkania wyobrażonej poziomej linii ciągnącej się 0,5 cuna wewnątrz przedniej linii włosów oraz linii pionowej ciągnącej się 0,5 cuna do tyłu od skroniowej linii włosów. 2) Należy odszukać *toulinqi* PŻ 15 – znajduje się bezpośrednio nad źrenicą, gdy pacjent spogląda na wprost – i *shenting* DU 24, na linii środkowej, 0,5 cuna w głąb przedniej linii włosów. *Touwei* Ż 8 leży na kontynuacji linii łączącej te punkty, dwukrotnie dalej niż odległość między *toulinqi* PŻ 15 a *shenting* DU 24. 3) Pół cuna powyżej górnej linii przyczepu mięśnia skroniowego, 0,5 cuna ku tyłowi od wyobrażonej linii pionowej ciągnącej się bezpośrednio nad *taiyang* (M-HN-9).

Technika nakłuwania

Nakłucie poprzeczne 0,5 do 1 cuna.

Uwaga: według kilku klasycznych źródeł nie należy moksować tego punktu.

Działanie

- Eliminuje wiatr i uśmierza ból.
- Wpływa korzystnie na oczy.

Wskazania

- Ból głowy, przeszywający ból głowy z dreszczami i gorączką, zawroty głowy, wymioty.
- Zamglony wzrok, rozsadzający ból oka, łzawienie przy ekspozycji na wiatr, drganie powiek.
- Duszność z rozdrażnieniem i uciskiem, porażenie połowicze

Komentarz

Touwei Ż 8 to ważny punkt w leczeniu bólu głowy. Znajduje się na kącie czoła. Spotyka się w nim kanał Żołądka z kanałem Pęcherzyka Żółciowego i naczyniem łączącym yang. Wyrazem tego jest nazwa punktu: „wiązanie głowy”. Kanał Żołądka należy do yangming, które włada czołem, Pęcherzyk Żółciowy należy do shaoyang, które włada obszarem skroniowym, a naczynie łączące yang łączy wszystkie kanały yang ciała, w tym naczynie zarządzające i kanał Pęcherza Moczowego, które władają szczytem głowy. Najważniejszym aspektem *touwei* Ż 8 jest leczenie czołowych bólów głowy, choć używając różnych kierunków nakłucia, można go zastosować w uśmierzaniu bólów skroniowych lub szczytu głowy.

Użycie *touwei* Ż 8 zaleca się szczególnie w leczeniu bólów głowy i zaburzeń oczu wywołanych wiatrem, niezależnie od tego, czy jest on zewnętrzny patogenny atakujący kanały czy wewnętrzny. W przypadku bólów głowy pochodzenia zewnętrznego wiele dzieł klasycznych podkreśla zastosowanie *touwei* Ż 8 w uśmierzaniu przeszywającego bólu głowy z rozrywającym bólem oka – objawy te zazwyczaj łączy się z wiatrem-gorącem, mimo że punkt ten jest odpowiedni zarówno w wietrze-gorącu, jak i wietrze-zimnie. Gorąco jest patogenem yang i w swojej naturze ma unoszenie i rozszerzanie się, blokuje przy tym kolaterale i prowadzi do rozpieńającego i przeszywającego odczucia w głowie. W leczeniu bólu głowy z bólem lub drganiem oczu *touwei* Ż 8 często jest łączone z *zanzhu* PM 2. Zaleca się jego użycie również w intensywnych bólach głowy z wymiotami oraz w bólach migrenowych z mdłościami lub wymiotami i zamglonym widzeniem bądź rozrywającym bólem oczu. Zdolność *touwei* Ż 8 do uspokajania wewnętrznego wiatru na głowie odzwierciedla jego zastosowanie nie tylko w leczeniu tego rodzaju bólu głowy, ale również w zawrotach głowy i porażeniu połowicznym.

Kombinacje punktów akupunkturowych

- Ból głowy z bólem oka: *touwei* Ż 8 i *zanzhu* PM 2 (*Ode of the Jade Dragon*).
- Wiatr głowy z przeszywającym bólem, rozrywającym ból oczu i łzawienie: *touwei* Ż 8 i *zanzhu* PM 2 (*Golden Mirror*).
- Ból pomiędzy brwiami: *touwei* Ż 8 i *zanzhu* PM 2 (*Song of the Jade Dragon*).

- Drganie powiek: *touwei* Ż 8 i *zanzhu* PM 2 (*Great Compendium*).
- Przeszywający ból głowy z rozrywającym bólem oka: *touwei* Ż 8 i *daling* Os 7 (*Thousand Ducat Formulas*).
- Jednostronny lub uogólniony wiatr głowy: *touwei* Ż 8, *baihui* DU 20, *qianding* DU 21, *shangxing* DU 23, *shenting* DU 24, *sizhukong* SJ 23, *fengchi* PŻ 20, *hegu* JG 4 i *zanzhu* PM 2 (*Great Compendium*).
- Łzawienie przy ekspozycji na wiatr: *touwei* Ż 8, *jingming* PM 1, *fengchi* PŻ 20 i *toulinqi* PŻ 15 (*Great Compendium*).

RÉNYÍNG Ż 9

Powitanie człowieka

Punkt spotkania kanałów Żołądka
i Pęcherzyka Żółciowego
Punkt okna niebios
Punkt morza *qi*

Położenie

Na wysokości szczytu i 1,5 cuna bocznie od wyniosłości krtaniowej, w zagłębieniu pomiędzy przednim brzegiem mięśnia mostkowo-obojczykowo-sutkowego i bocznym brzegiem chrząstki tarczowatej.

Uwaga: tętnica szyjna biegnie w głębi przedniego brzegu mięśnia mostkowo-obojczykowo-sutkowego i jest wyczuwalna w tym miejscu. Punkt ten zatem leży pomiędzy tętnicą szyjną i bocznym brzegiem chrząstki tarczowatej.

Uwagi dotyczące lokalizacji

1) Należy poprosić pacjenta, aby położył się płasko i usunął wszelkie poduszki. Trzeba znaleźć wyniosłość krtaniową, a następnie bocznie – boczny brzeg chrząstki tarczowatej. Nieco dalej w bok można wyczuć tętnicę szyjną. 2) U kobiet wyniosłość krtaniowa nie jest tak widoczna jak u mężczyzn. Jeśli jest niewidoczna, należy zbadać palpacyjnie zagłębienie utworzone przez dolny brzeg kości gnykowej i górny brzeg chrząstki tarczowatej na linii środkowej. Wyniosłość krtaniowa leży tuż poniżej.

Technika nakłuwania

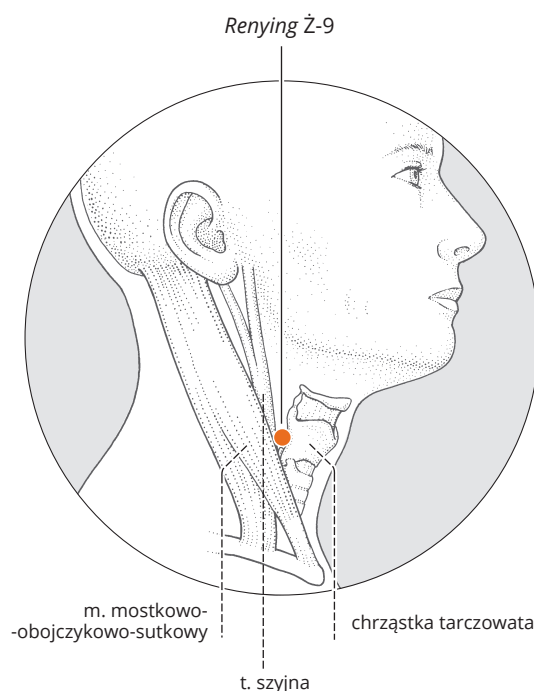
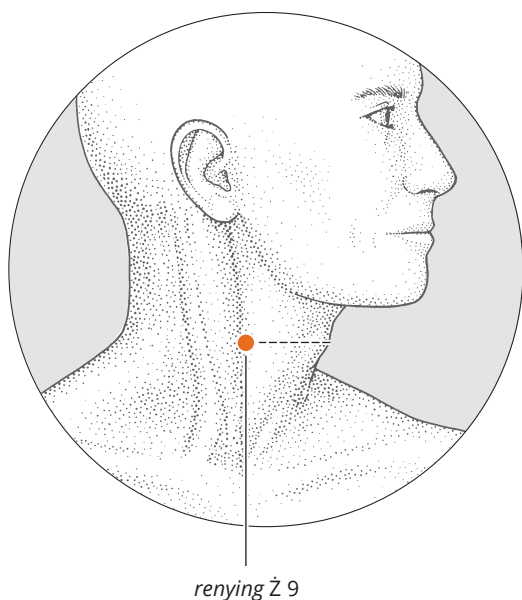
Prostopadłe nakłucie 0,5 do 1 cuna.

Uwaga: według większości tekstów klasycznych nie należy moksować tego punktu.

Ostrzeżenie: należy zachować ostrożność i uniknąć przekucia tętnicy szyjnej, którą trzeba wy badać, a następnie przytrzymać bocznie podczas nakłucia. Należy użyć palca wskazującego jednej ręki, aby odznaczyć i powiększyć przestrzeń pomiędzy bocznym brzegiem chrząstki tarczowatej i tętnicą, a następnie nakłuć tę przestrzeń drugą ręką. Punkt ten nie powinien być nakłuwany przez osoby bez odpowiedniego przeszkolenia klinicznego.

Działanie

- Reguluje *qi* i krew i odwraca zbuntowany ruch *qi*.
- Wpływa korzystnie na gardło i szyję.
- Uśmierza ból.

Wskazania

- Ból głowy, zawroty głowy, wzrokowe zawroty głowy, czerwona twarz, pełność w klatce piersiowej, krótki oddech, astma, syndrom nagłego rozstroju, wymioty, syndrom braku tętna, nadciśnienie, niedociśnienie.
- Obrzmienie i ból gardła, skrofule, wole, utrudnione połykanie.
- Ból łędźwi.

Komentarz

Renying Ż 9, znane również pod alternatywną nazwą *tianwuhui* (pięć spotkań niebios), jest jednym z pięciu punktów okna niebios (dosłownie 'pięć obszarów okna niebios') wymienionych w *Spiritual Pivot*⁵: „w bólu głowy wywołanym zbuntowanym yang i pełności w klatce piersiowej z trudnością oddychania wybierz *renying* Ż 9”. *Renying* Ż 9, znajdujące się w obszarze szyi, odzwierciedla charakterystyczną zdolność tej grupy punktów do przywracania harmonii przepływu *qi* pomiędzy ciałem i głową. Zbuntowane *qi*, które powstaje, gdy *qi* w dolnych obszarach ciała jest chaotyczne i nieuporządkowane, może manifestować się w różny sposób. Na głowie – wywołuje ból głowy, zawroty głowy i zaczerwienienie twarzy; w obszarze szyi tworzy zastój, powodując skrofule i wole; w środkowym i górnym *jiao* uszkadza fizjologiczny ruch zsyłający *qi* Żołądka i Płuc, wywołując wymioty, syndrom nagłego rozstroju, świszczący oddech, astmę i pełność w klatce piersiowej.

Zhou Zhi-cong w komentarzu dotyczącym powyższego ustępu *Spiritual Pivot* napisał, że patologia zwana odwróconym *qi* (nieuporządkowane, chaotyczne i zbuntowane *qi*) jest przyczyną objawów klinicznych wszystkich punktów okna niebios. Jednym z objawów odwróconego *qi* jest nagły, ostry ból, co odzwierciedla się we współczesnym zastosowaniu *renying* Ż 9 w ostrym naciągnięciu w okolicy łędźwiowej, jak również skręceniu czy naciągnięciu z intensywnym bólem w jakimkolwiek obszarze ciała. Zdolność *renying* Ż 9 do uporządkowania zbuntowanego i wznoszącego się *qi* również wyjaśnia silne działanie tego punktu, prowadzące do zmniejszenia nadciśnienia.

Według rozdziału *Discourse On the Seas* [Rozważania o morzach] w *Spiritual Pivot*⁶ *renying* Ż 9 (razem z *shanzhong* RN 17, *yamen* DU 15 i *dazhui* DU 14) jest punktem „morza *qi*”. Ustęp ten wymienia następujące wskazania w przypadku niedoboru i nadmiaru morza *qi*: „Kiedy jest nadmiar morza *qi*, występuje pełność w klatce piersiowej, nagły oddech i zaczerwieniona cera. W przypadku niedoboru morza *qi* występuje zbyt mała ilość energii, by mówić”. Te dwie nakładające się na siebie właściwości *renying* Ż 9 ja-

ko punktu morza *qi* i okna niebios podkreślają jego wagę w harmonizowaniu i przywracaniu harmonii *qi* w ciele.

Już w *Yellow Emperor's Inner Classic* uważano obserwację i palpację pulsu na *renying* Ż 9 za ważną metodę diagnostyczną. W *Essential Questions*⁷ we fragmencie dotyczącym zablokowania oddawania moczu występuje opis następującego wzorca: „gorąco w ciele niczym żar, szyja i klatka piersiowa są zablokowane, tak jakby nie były połączone, niespokojne, przepełnione tętno w *renying* Ż 9 i duszność z odwróconym przepływem *qi*”. W dalszej części *Essential Questions* szczególną wagę diagnostyczną przywiązuje się do relacji siły tętna na nadgarstku i *renying* Ż 9, natomiast Zhang Zhong-jing wymienia trzy metody diagnozy z pulsu (u góry *renying* Ż 9, w środku tętno na nadgarstku i u dołu *chongyang* Ż 42). Ponieważ metody te sprawiają pewne trudności, przestano je stosować dość wcześniej w historii medycyny chińskiej, a skupiono uwagę na tętnie na nadgarstku.

Kombinacje punktów akupunkturowych

- Syndrom nagłego rozstroju, ból głowy, ból klatki piersiowej i rżęzenie z dusznością: *renying* Ż 9, *neiguan* Os 6, *guanchong* SJ 1, *sanyinjiao* Śl 6 i *zusanli* Ż 36 (*Compilation*).
- Skrofule: 30 razy moksa na *renying* Ż 9 i *shouwuli* JG 13 (*Thousand Ducat Formulas*).
- Szumy uszne z bólem łędźwi: najpierw nakłuć *renying* Ż 9, następnie nakłuć *ermen* SJ 21 i *zusanli* Ż 36 (*Secrets of the Celestial Star*).
- Nadciśnienie: *renying* Ż 9, *quchi* JG 11 i *zusanli* Ż 36.
- Nadciśnienie: *renying* Ż 9, *baihui* DU 20, *quchi* JG 11 i *taichong* W 3.
- Ostre nadwyręzenie kręgosłupa łędźwiowego lub każdy inny ostry ból: *renying* Ż 9 obustronnie lub po stronie zaburzenia.

SHUĪTŪ Ż 10 Wyniosłość wody

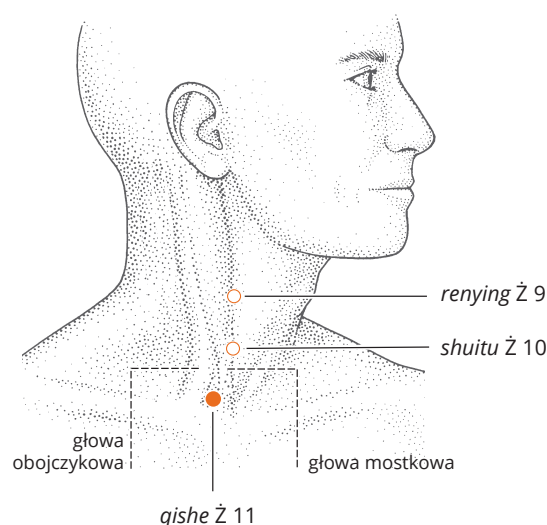
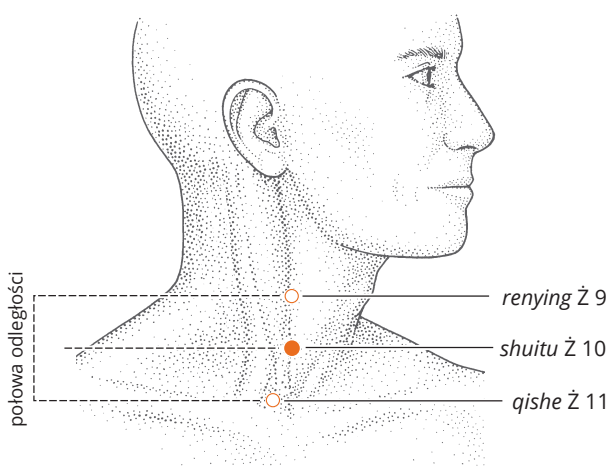

Położenie

Na szyi, na przednim brzegu mięśnia mostkowo-obończykowo-sutkowego, pomiędzy *renying* Ż 9 i *qishe* Ż 11.

Uwagi dotyczące lokalizacji

Żeby znaleźć przedni brzeg mięśnia, należy poprosić pacjenta, aby skrzył głowę przeciwnie do strony, która będzie nakłuwana, wbrew oporowi przyłożonemu do brody.

Technika nakłuwania

Nakłucie prostopadło-skośne w kierunku przyśrodkowym, tak aby ominąć tętnicę szyjną, 0,5 do 1 cuna.

Uwaga: zob. *renying* Ĺ 9.

Działanie

- Wpływa korzystnie na gardło i szyję.
- Kieruje *qi* Płuc w dół.

Wskazania

- Obrzmienie i ból gardła, wole, skrofuty.
- Kaszel, krztusiec, krótki oddech, duszność, obrzmienie i ból barku.

Kombinacje punktów akupunkturowych

- Obrzmienie gardła: *shuitu* Ĺ 10 i *qishe* Ĺ 11 (*Supplementing Life*).

QÌSHÈ Ĺ 11

Rezydencja *qi*

Położenie

U podstawy szyi, nad przyśrodkowym końcem obojczyka, bezpośrednio poniżej *renying* Ĺ 9, w zagłębieniu pomiędzy mostkową i obojczykową głową mięśnia mostkowo-obojczykowo-sutkowego.

Uwagi dotyczące lokalizacji

Żeby ułatwić palpację głów mostkowej i obojczykowej, można poprosić pacjenta, aby skrzył głowę przeciwnie do strony, która będzie nakłuwana, z przyłożonym do brody oporem.

Technika nakłuwania

1) Nakłucie prostopadłe 0,2 do 0,3 cuna. 2) Następnie można skierować igłę w dół, wzdłuż tylnego brzoza obojczyka, do 0,5 cuna.

Uwaga: osoby bez odpowiedniego przeszkolenia klinicznego nie powinny stosować drugiej metody; przy głębokim nakłuciu igła może przebić naczynia podobojczykowe lub płuco.

Działanie

- Wpływa korzystnie na gardło i szyję, kieruje *qi* w dół.

Wskazania

- Obrzmienie i ból gardła, skrofuty, wole, sztywność szyi z niezdolnością skręcenia głowy.
- Duszność, utrudnione przyjmowanie pokarmu, czkawka.

Kombinacje punktów akupunkturowych

- Wole, guzy szyi i obrzmienie gardła: *qishe* Ĺ 11, *tianfu* Pł 3 i *naohui* SJ 13 (*Supplementing Life*).
- Kaszel wywołany zbuntowanym *qi*: *qishe* Ĺ 11 i *po-hu* PM 42 (*Systematic Classic*).
- Kaszel ze zbuntowanym *qi*, duszności, wymioty pianistą wydzieliną i zaciśniętymi zębami: *qishe* Ĺ 11, *po-hu* PM 42, *futu* JG 18, *tianrong* JC 17, *lianquan* RN 23 i *yixi* PM 45 (*Thousand Ducat Formulas*).

QUÈPÉN Ĺ 12

Pusta niecka

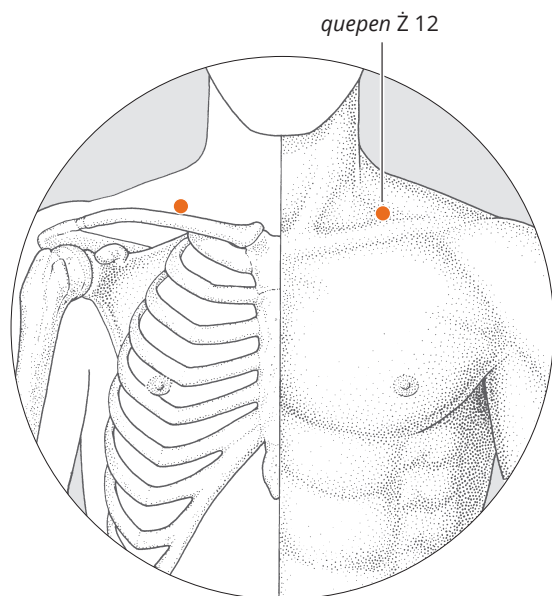

Położenie

W obszarze nadobojczykowym, do tyłu od górnego brzoza obojczyka, pośrodku jego długości, 4 cuny bocznie od linii pośrodkowej, na linii sutkowej.

Uwagi dotyczące lokalizacji

Punkt ten znajduje się za obojczykiem i tam należy go nakłuć, zachowując wymienione dalej środki ostrożności.

Technika nakłuwania

Prostopadłe nakłucie 0,3 do 0,5 cuna wzdłuż tylnego brzegu obojczyka.

Uwaga: według *Systematic Classic of Acupuncture and Moxibustion* oraz *Illustrated Supplement to the Classic of Categories* punkt ten jest przeciwwskazany u kobiet w ciąży.

Ostrzeżenie: przy głębokim lub skierowanym w tył nakłuciu igła może uszkodzić naczynia podobojczykowe lub przebić płuco.

Działanie

- Kieruje *qi* Płuc w dół i oczyszcza gorąco z klatki piersiowej.
- Aktywuje kanał i uśmierza ból.

Wskazania

- Kaszel, kaszel z krwią, duszność, pełność w klatce piersiowej, gorąco i pełność w klatce piersiowej, dreszcze i gorączka z potami, brak potów, obrzęk, skrofuy, bolesne zablokowanie gardła.
- Ból dołu nadobojczykowego, ból barku, który promieniuje do szyi, drętwienie i bolesne zablokowanie kończyny górnej, niezdolność podniesienia kończyny górnej, ból lędźwi z niezdolnością do obrócenia się.

Komentarz

Quepen Ż 12 jest punktem spotkania kanału Żołądka ze wszystkimi kanałami głównymi *yang*, poza Pęcherzem Moczowym, a jego podstawową funkcją jest zsyłanie w dół zbuntowanego *qi*. Znajduje to odzwierciedlenie zarówno w zdolności punktu do zsyłania zbuntowanego *qi* Płuc, manifestującego się jako kaszel, duszność i pełność klatki piersiowej,

jak również w tradycyjnej obserwacji, że punkt ten jest przeciwwskazany u kobiet w ciąży. *Essential Questions*⁸ włącza *quepen* Ż 12 do listy ośmiu punktów (obustronne *quepen* Ż 12, *dazhu* PM 11, *zhongfu* Pł 1 i *fengmen* PM 12) oczyszczających gorąco w klatce piersiowej.

Quepen Ż 12 jest również wskazane w leczeniu bólu dołu nadobojczykowego, bólu barku, który promieniuje do szyi, oraz drętwienia i bólu kończyny górnej.

Kombinacje punktów akupunkturowych

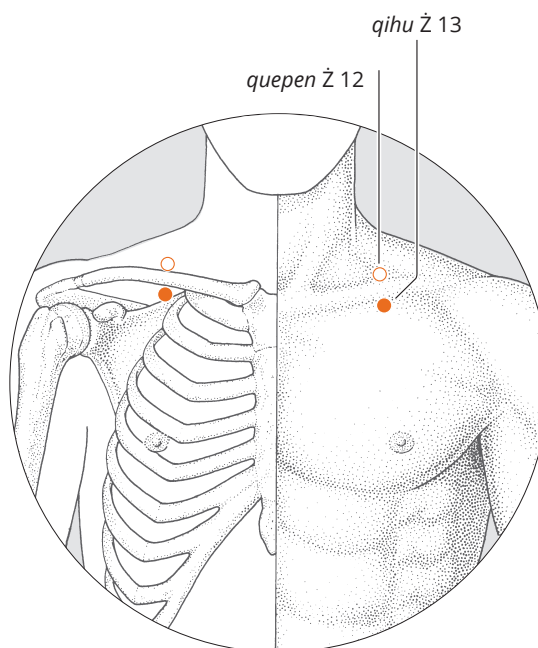
- Kaszel: *quepen* Ż 12, *shanzhong* RN 17 i *juque* RN 14 (*Thousand Ducat Formulas*).
- Kaszel z krwiopluciem: *quepen* Ż 12, *xinshu* PM 15, *ganshu* PM 18, *jueque* RN 14 i *jiuwei* RN 15 (*Supplementing Life*).
- Gorąco w klatce piersiowej: *quepen* Ż 12 i *qimen* W 14 (*Thousand Ducat Formulas*).
- Ból barku i pleców: *quepen* Ż 12, *tianyou* SJ 16, *shendao* DU 11, *dazhu* PM 11, *tiantu* RN 22, *shuidao* Ż 28 i *jugu* JG 16 (*Thousand Ducat Formulas*).

QÌHÙ Ż 13 Drzwi *qi*

Położenie

Na szczycie klatki piersiowej, bezpośrednio pod *quepen* Ż 12, na dolnym brzegu obojczyka, 4 cuny bocznie od linii środkowej, na linii sutkowej.

Technika nakłuwania

Nakłucie poprzeczno-skośne bocznie lub przyśrodkowo, 0,5 do 0,8 cuna lub poprzecznie w dół wzdłuż kanału.

Uwaga: głębokie lub prostopadłe nakłucie wiąże się ze znaczącym ryzykiem nakłucia płuc albo uszkodzenia naczyń podobojczykowych.

Działanie

- Zsyła zbuntowane *qi* i uwalnia klatkę piersiową.

Wskazania

- Pełność i rozpieranie klatki piersiowej i bocznej strony klatki piersiowej, ból klatki piersiowej i górnej części pleców, kaszel, duszność, astma, świszczący oddech, krwiste wymioty, czkawka, brak smaku, sztywność szyi z niezdolnością skrętu głowy.

Kombinacje punktów akupunkturowych

- Przewlekły ból bocznej strony kręgosłupa: *qihu* Ż 13 i *huagai* RN 20 (*One Hundred Symptoms*).
- Duszność ze zbuntowanym *qi*, oddychanie z uniesionymi barkami, brak smaku: *qihhu* Ż 13, *yunmen* Pł 2, *tianfu* Pł 3 i *shenmen* S 7 (*Thousand Ducat Formulas*).

KÙFÁNG Ż 14

Magazyn

Położenie

Na klatce piersiowej, w pierwszej przestrzeni międzyżebrowej, 4 cuny bocznie od linii pośrodkowej (*huagai* RN 20), na linii sutkowej.

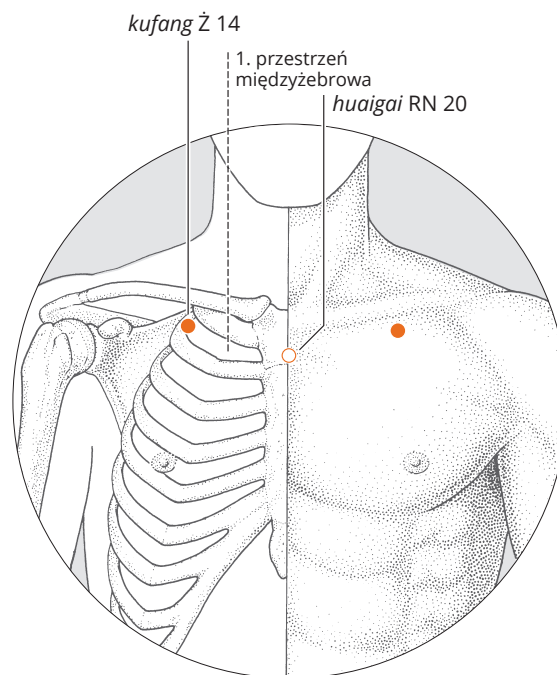
Uwagi dotyczące lokalizacji

1) Najpierw należy odszukać chrząstkę żebrową drugiego żebra na wysokości kąta mostka; pierwsza przestrzeń międzyżebrowa jest powyżej. 2) U mężczyzny sutek znajduje się w czwartej przestrzeni międzyżebrowej. 3) Przestrzeń międzyżebrowa z boku ciała wygina się w górę, więc *kufang* Ż 14 znajduje się wyżej niż *huagai* RN 20.

Technika nakłuwania

Poprzeczno-skośne nakłucie bocznie lub przyśrodkowo wzdłuż przestrzeni międzyżebrowej 0,5 do 0,8 cuna lub poprzeczne nakłucie w górę lub w dół wzdłuż kanału.

Uwaga: głębokie lub prostopadłe nakłucie wiąże się z dużym ryzykiem nakłucia płuc.

Działanie

- Zsyła zbuntowane *qi* i uwalnia klatkę piersiową.

Wskazania

- Rozpieranie i pełność w klatce piersiowej i bocznej stronie klatki piersiowej, kaszel, kaszel z krwią i ropą, duszność.

Kombinacje punktów akupunkturowych

- Kaszel: *kufang* Ż 14, *wuyi* Ż 15 i *gaohuangshu* PM 43 (*Supplementing Life*).

WŪYÌ Ż 15

Parawan

Położenie

Na klatce piersiowej, w drugiej przestrzeni międzyżebrowej, 4 cuny bocznie do linii pośrodkowej (*zigong* RN 19), na linii sutkowej.

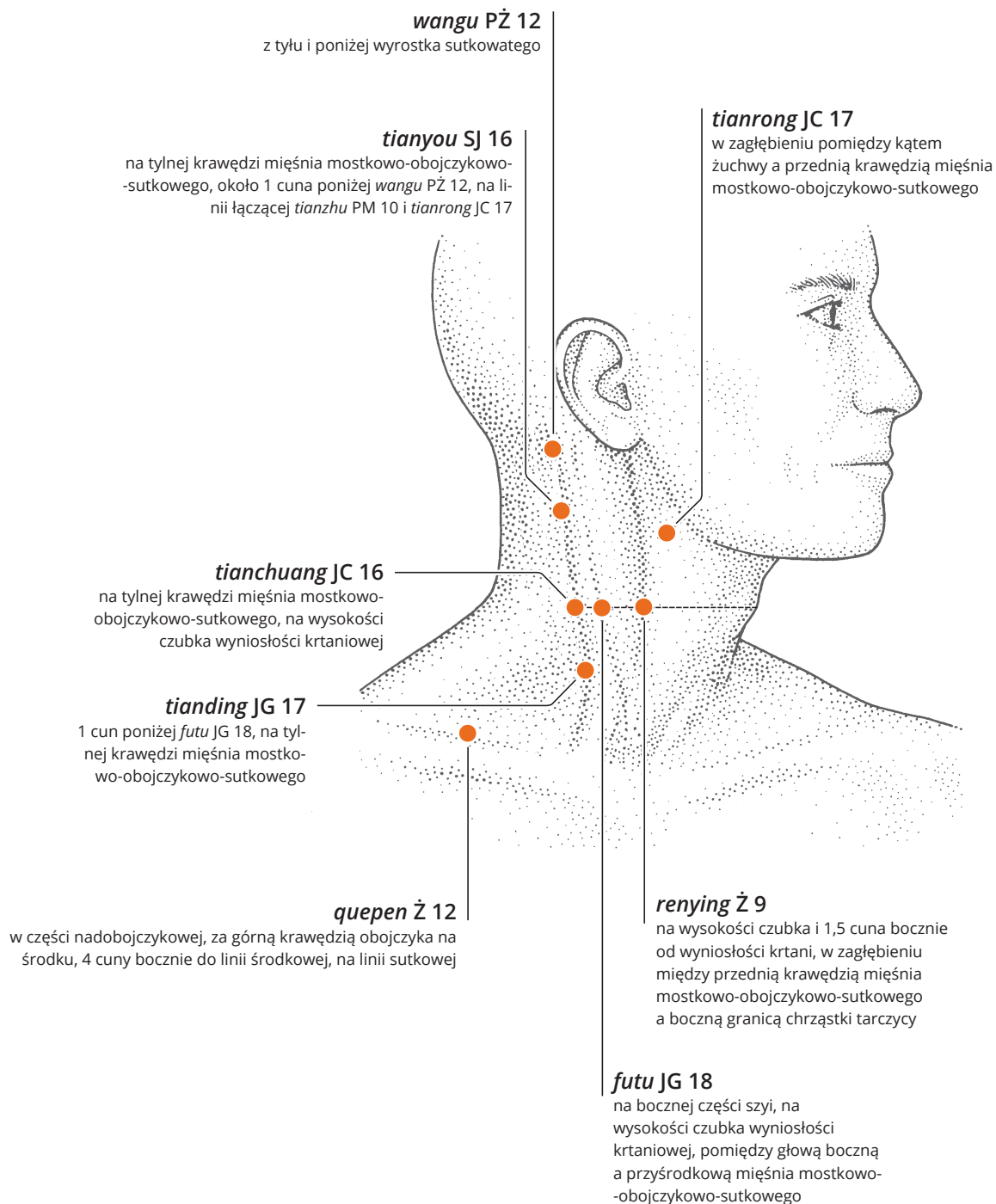
Uwagi dotyczące lokalizacji

1) Najpierw należy znaleźć chrząstkę żebrową drugiego żebra, która znajduje się na wysokości kąta mostka; druga przestrzeń międzyżebrowa jest poniżej. 2) U mężczyzny sutek leży w czwartej przestrzeni międzyżebrowej. 3) Przestrzeń międzyżebrowa z boku ciała wygina się w górę, więc *wuyi* Ż 15 znajduje się wyżej niż *zigong* RN 19.

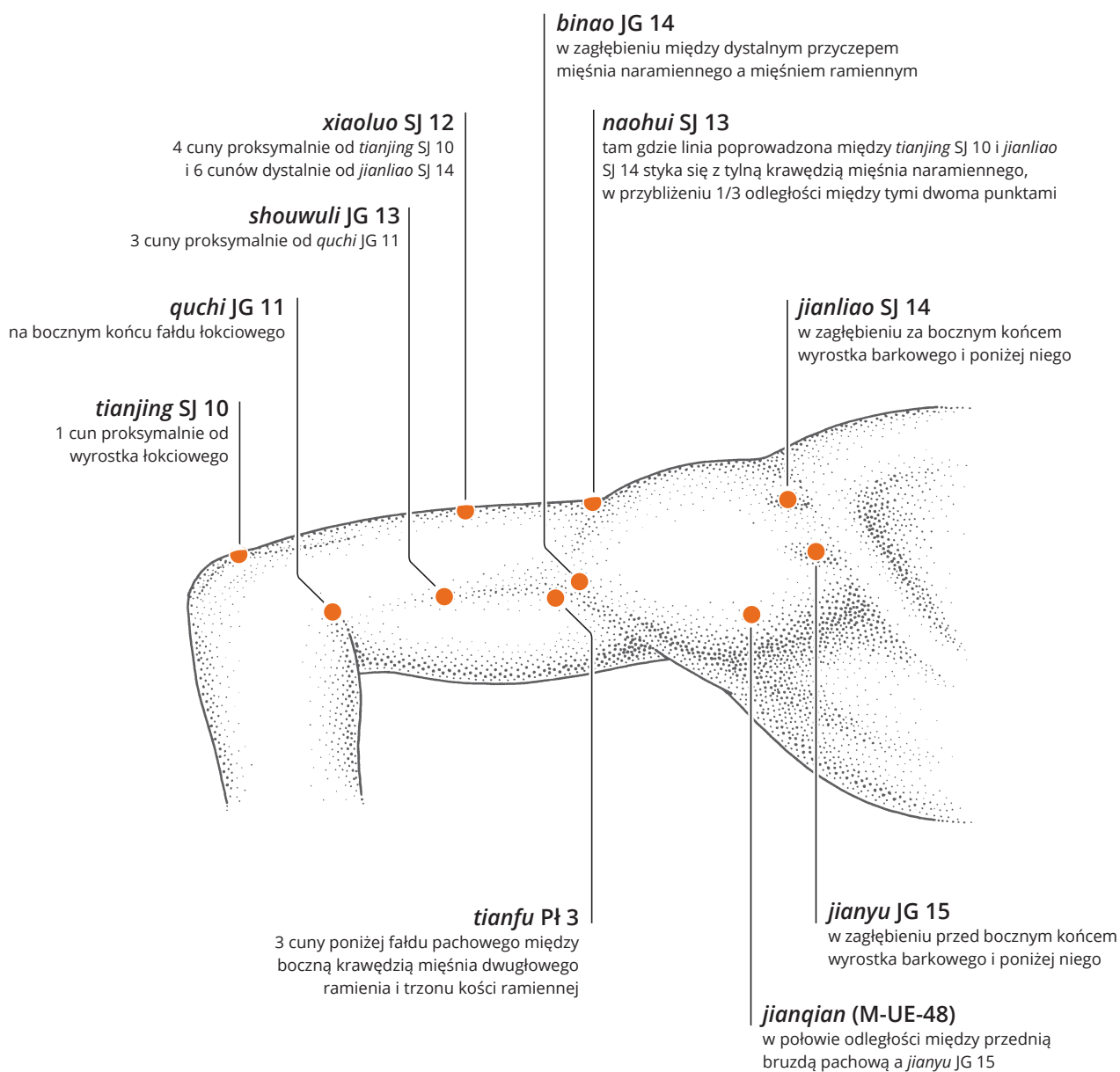
庫房

屋翳

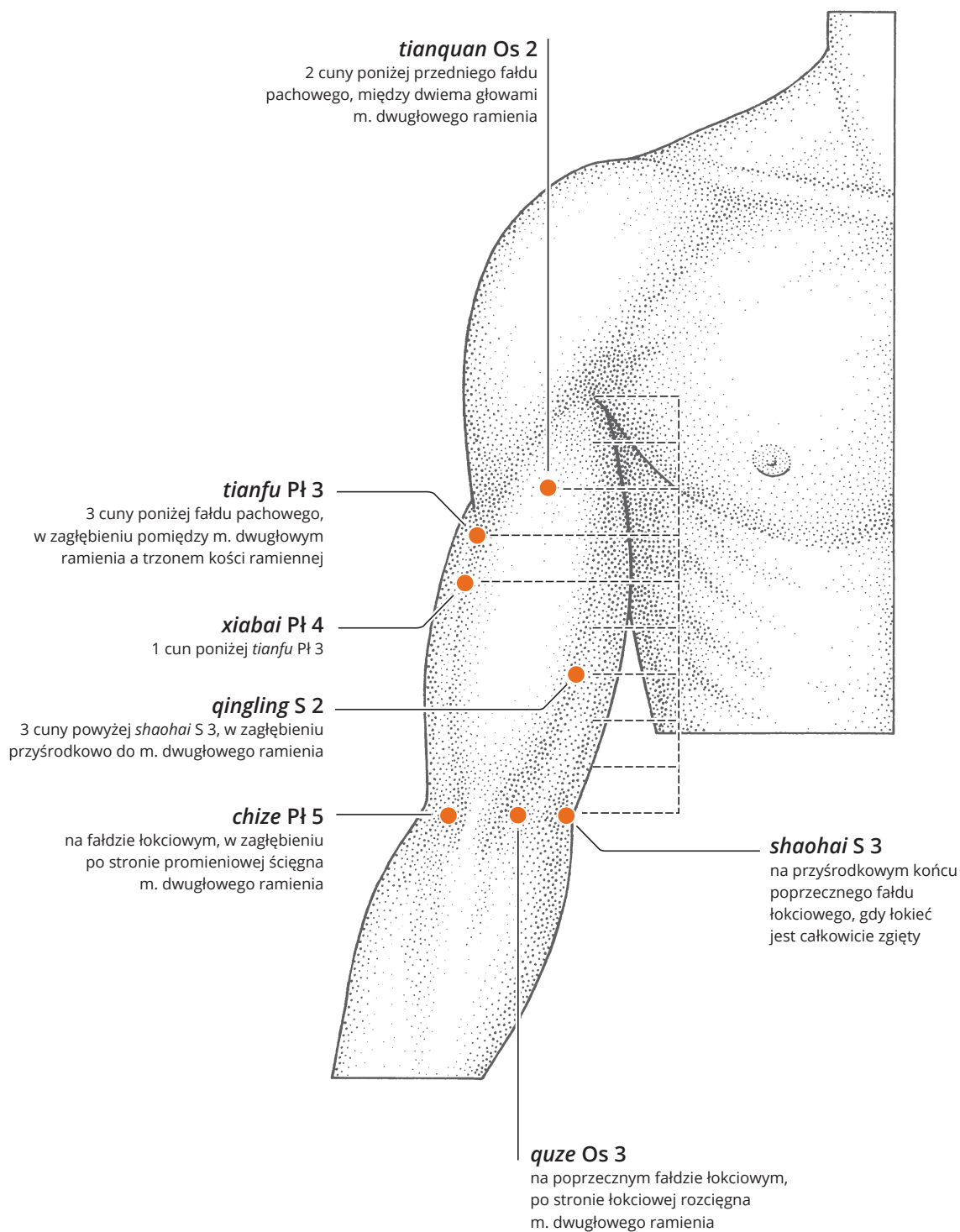
GŁÓWNE PUNKTY OBSZARU SZYI

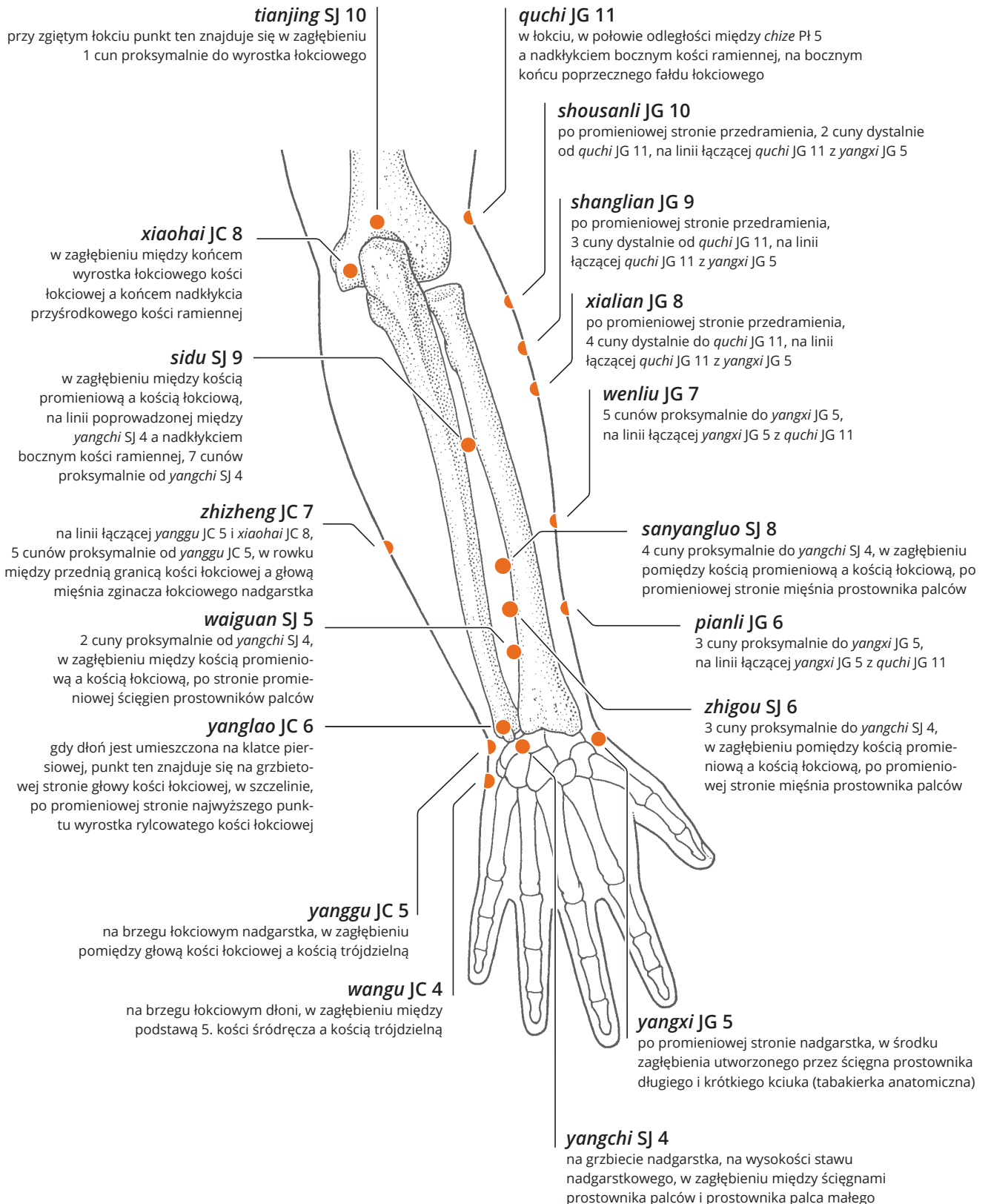
GŁÓWNE PUNKTY OBSZARU BARKU I CZĘŚCI BOCZNEJ RAMIENIA

GŁÓWNE PUNKTY RAMIENIA

GŁÓWNE PUNKTY CZĘŚCI BOCZNEJ PRZEDRAMIENIA

PODREČZNIK AKUPUNKTURY to podstawowe źródło wiedzy dla wszystkich akupunkturzystów studiujących medycynę chińską poza Chinami. Szczegółowe opisy przebiegu i znaczenia meridianów, lokalizacji oraz działania punktów akupunkturowych uzupełniają znakomite rysunki. Omówienie zastosowań punktów oraz ich wzajemnych kombinacji i relacji sprawia, że ta monumentalna praca jest pozycją nie tylko dla młodych adeptów, ale stanowi także ogromną pomoc dla doświadczonych akupunkturzystów w ich codziennej praktyce klinicznej. Polski przekład podręcznika przygotowany przez doświadczonych praktyków medycyny chińskiej otwiera nowe horyzonty dla rodzimych akupunkturzystów i na pewno przyczyni się do zwiększenia skuteczności i popularności akupunktury.

DR MAREK KALMUS,
honorowy prezes Polskiego Towarzystwa Tradycyjnej Medycyny Chińskiej,
członek Komitetu Wykonawczego World Federation
of Acupuncture-Moxibustion Societies

PODREČZNIK ZAWIERA:

- wprowadzenie dotyczące kanałów i kolaterali, kategorii punktów, metod doboru punktów akupunkturowych oraz ich lokalizacji i nakłuwania,
- ilustracje i opisy wszystkich kanałów głównych, nadzwyczajnych, dywergentnych, *luo* (łączyjących) i ścięgnisto-mięśniowych,
- opisy punktów 14 kanałów i dodatkowych punktów z nazewnictwem polskim i chińskim,
- wskazówki ułatwiające lokalizację punktów anatomicznych,
- prawie 500 ilustracji, w tym rysunki przedstawiające położenie głównych punktów w poszczególnych obszarach ciała,
- merytoryczne komentarze wyjaśniające historyczne i współczesne zastosowania punktów akupunkturowych, oparte na tekstach klasycznych i współczesnych oraz na bogatym doświadczeniu klinicznym autorów,
- klasyczne receptury akupunkturowe pokazujące, jak stosowano i łączono punkty przez prawie dwa tysiące lat praktyki,
- rozbudowane indeksy, w tym indeks wskazań poszczególnych punktów akupunkturowych.

